

សេចក្តីបកស្រាយសិក្សា
ហ្នឹង-នាមសេចក្តី

បូជនីយដ្ឋាន

ដើម្បីយល់អក្សរសិលាស្រ្តី

សរុបមានច្បាប់ទាំង ៤-៣-២-១

ឆ. 15

ប សិក្សាទំនើប

សិក្សា
សិក្សា
-១៥-

សិក្សាស្រ្តី ខេត្ត កែវ ទីស្រុកស្រីស្រី

សិក្សាស្រ្តី

៧៧.១៥

សៀវភៅសិក្សា

895.
932
៥១៩

ប្បទាន - គម្រោង

មូលដ្ឋាន

ដើម្បីយល់អក្សរសាស្ត្រ

ជាជំនួយដល់ការពិចារណា . . .

សម្រាប់ថ្នាក់ទី ៤ - ៣ - ២ - ១

ការផ្សាយរបស់

បណ្ណាគារភ្នំពេញ

លេខ ៥៩ វិថីព័ន្ធរាជ្យ ភ្នំពេញ

ព.ស. ២៥០៦ - គ.ស. ១៩៦៣

(បណ្ណាគារភ្នំពេញ រក្សាសិទ្ធិ)

អារម្ភកថា

មានមិត្តសំឡាញ់ក៏ដូចជាសិស្សានុសិស្សភាគខ្លះបានផ្ដើម
ថ្ងៃស្រាវជ្រាវថា : “ ក្នុងការរៀនអក្សរសាស្ត្រមានដូចប្រទះនឹង
ការលំបាកច្រើន បែបគោកក្រពាំងនាំឲ្យផ្ដើមយំរៀនមិនសូវ
ចូល . . . ” ។

និយាយរួម តាមការពិនិត្យរបស់យើងខ្ញុំក៏យល់ឃើញបាន
នូវសភាពនឹងលក្ខណៈបែបខាងលើនោះមែនអីចឹងដែរ ព្រោះ

យើងមិនទាន់ធ្លាប់ . . ប៉ុន្តែយើងខ្ញុំសុំមាននិយោបល់ដូចតទៅនេះ៖

ហេតុអ្វីបានជារៀនមុខវិជ្ជាអក្សរសាស្ត្រវាចេះតែបែបគោក
ក្រពាំង . . . តើមុខវិជ្ជានេះវាគោកក្រពាំងដូចជាយើងបានប្រទះ
មែនឬទេ ?

បុរាណនិយាយថា “ ទម្លាប់យូរទៅៗ ជាធ្លាប់ ធ្លាប់យូរទៅៗ
ដាច់ម្នាក់ (ធម្មតា) ” ។ ពិតមែនណាស់ ការក្រចំពោះអ្នក
ធ្លាប់ទៅដោយ ការសម្រាយចំពោះអ្នកមិនធ្លាប់ទៅជាលំបាក ។
មុខវិជ្ជាអក្សរសាស្ត្រក៏ជាមុខវិជ្ជាមួយ ដូចគ្នានឹងមុខវិជ្ជាដទៃទៀត

ដែលយើងរាល់គ្នាធ្លាប់បានរៀនកន្លងមកអំពីដៃ ហើយមុខ

វិជ្ជានេះ វាក៏វិវត្តជឿនលឿនទៅតាមសន្ទុះនៃអត្តភាពសង្គម

(Existence sociale) មនុស្សថែមទៅទៀតផង (ខ្លះគុសបញ្ជាក់

ឲ្យឃើញថា អក្សរសាស្ត្រវាមានចរិតដូចគ្នានឹងមុខវិជ្ជាផងទេ)

ហេតុនេះ រូបយើងនិមួយៗ ដែលជាសមាសភាព ជាធម្មតា

យើងក៏ត្រូវតែបានយល់ បានចេះដឹងនូវមុខវិជ្ជានេះជាចាំបាច់

ទោះតិចប្តូរប្រើនិយាយរួម ។

ក្នុងការសិក្សាលើកដំបូងដោយប្រៀបធៀប ទោះបីយ៉ាង

ណាក៏ដោយយើងក៏ត្រូវតែជួបប្រទះនឹងការលំបាក . . . ដូចជា

មានពាក្យថ្មី អត្ថន័យទូលាយមានការស៊ីជម្រៅស្រាវជ្រាវរក

បូសគល់ ដើម្បីយើងឡើងទៅដល់ចុងបាន ទោះបីជា មុខវិជ្ជា

ណាក៏ដោយ នេះយើងមិនទាន់និយាយដល់មុខជំនាញនឹង

សិល្បៈលាតត្រដាងក្នុងការពន្យល់ប្លែកៗ គ្នា នៃអ្នកបង្រៀន

ថែមទៀតផង ។

ឧបមាដូចជាយើងចាប់ផ្តើមរៀនអក្សរ មុនដំបូងយើងក៏

ត្រូវតែរៀនតន្ត្រីពានៈឲ្យចាំស្អាត . . . ស្រៈ . . . ប្រកបអំពី

ដែរ ដល់កាលណាយើងចេះពាក្យមួយចំនួនជាចាំបាច់ហើយ

ទើបយើងអាចអានសៀវភៅបាន យល់អត្ថន័យបាន បាត់គោក

ក្រទាំង បាត់យើងពាក្យដែលបង្កប់ព្រៃឈើបាត់ដុំព្រៃទ្រាន់ហើយ

ត្រឡប់ទៅជាចូលចិត្តវិញ . . . ។ ហេតុនេះ ខាងការរៀនអក្សរ

សាស្ត្រក៏ដូច្នោះដែរ គឺថាមុនដំបូងយើងក៏ត្រូវតែយល់ឲ្យបាន

ច្បាស់នូវវិធាន (loi) នៃអក្សរសាស្ត្រ បន្ទាប់មកយើងត្រូវសិក្សា

ស្រាវជ្រាវខ្លះនៃអក្សរសាស្ត្រជាតិ អន្តរជាតិ (ឲ្យបានបីបួនយ៉ាង

គឺចង្កើម្យ៉ាងប្រៀបធៀប) តាមសម័យ តាមកាលៈទេសៈនីមួយៗ

ដើម្បីឲ្យយល់នូវត្រួតត្រាការណែនាំផ្សេងៗ ប្រែប្រួលនៅក្នុងសង្គម

បន្ទាប់ពីសម័យនីមួយៗ មានវិបត្តិនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច វប្បធម៌

ការចលាចល ការធ្លាក់ចុះអន់ថយ ឬការរុងរឿងឡើងលឿន

ជាដើម . . . ។

និយាយសង្ខេបទៅគឺថា : កាលណាយើងយល់បានច្បាស់
 នូវវិធានដែលជាមូលដ្ឋាននៃអក្សរសាស្ត្រហើយ យើងក៏អាច
 យល់បាននូវប្រាក់កូដនៃអក្សរសាស្ត្រ យើងក៏អាចរកឃើញនូវ
 មូលហេតុដែលជាកត្តានៃការវិវត្តន៍ ឬវិបត្តិមួយតាមវិស័យអក្សរ
 សាស្ត្រ . . . បន្ទាប់មកទើបយើងនិយាយដល់ការស្នាដៃនាញ
 ប៉ុនប្រសប់បាត់ធុញព្រាន ដូចកាលយើងទើបចាប់ផ្តើមសិក្សា ។

ការសិក្សាអក្សរសាស្ត្រ វាអាចបំភ្លឺឲ្យយើងឃើញបាននូវ-
 ប្រព័ន្ធអក្សរសាស្ត្រ (Système littéraire) មួយដែលមាន
 មូលដ្ឋានធរមាននៅក្នុងលក្ខណៈមួយ ហើយវាវិវត្តន៍តាមកាលៈ
 ទេសៈមួយព្រមទាំងអនុលោមទៅតាមករណីយ៉ាងជាក់ស្តែង នៃ
 សង្គមរបស់ប្រទេសនីមួយៗ . . . ។ល។

វិធានអក្សរសាស្ត្រអាចជួយយើងឲ្យមើលឃើញការលូត-
 លាសរីរកថានៃមូលការអន្តរាយអាចមានដល់កំរិតណាមួយ ដែល
 សង្គមនីមួយៗបានជួបប្រទះក្នុងអតីតកាល ទុកជាមេរៀនរកផ្លូវល្អ

ទៅអនាគត ដែលជាលទ្ធផលនៃបច្ចុប្បន្នដែលយើងត្រូវតែដោះ

ស្រាយកងការអន់ត្រូវ ។

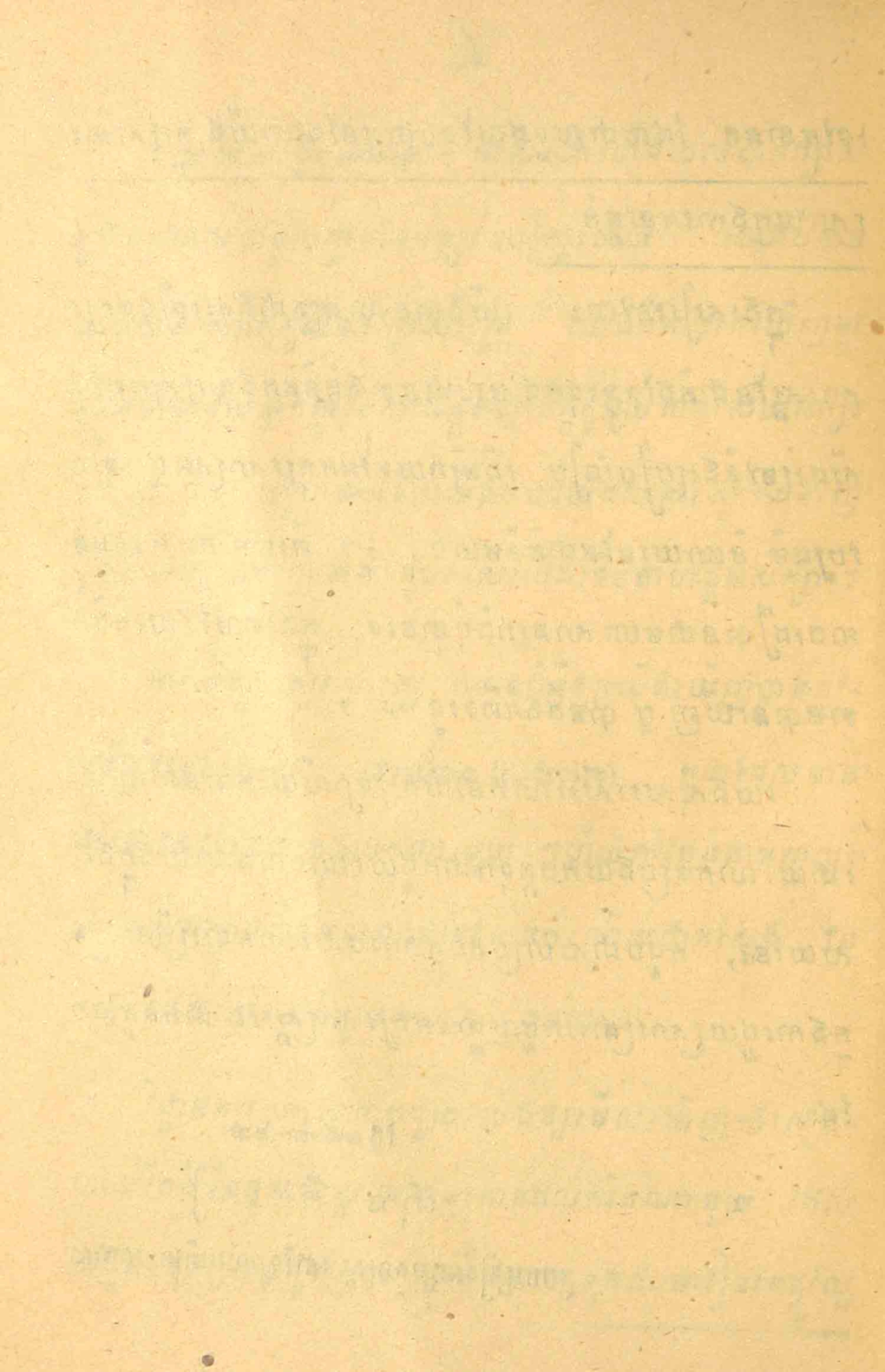
កងសៀវភៅនេះ យើងមានលាតត្រដាងនូវខ្លឹមសារ
សាស្ត្រនៃជាតិដទៃខ្លះទុកជាមូលដ្ឋានខាងគំនិតកងការស្រាវជ្រាវ
ស៊ីជម្រៅនិងប្រៀបធៀប ដើម្បីវាយតម្លៃអក្សរសាស្ត្រ ឬ ខ្លឹម
វប្បធម៌ និយាយរួមនៃជាតិមួយៗ . . . ។ ព័ត៌មានថា “គេមិន
អាចធ្វើបានថាមហាសាគរវាំងនានាទេ កងពេលដែលគេមិន
ទាន់បានឃើញ ឬ បានដឹងអំពីទេន្ទ្រ” ។

យើងសុំសរសើរលោកនាយក វិទ្យាល័យ ភីមានអាកាស,
ដោយលោកខំប្រឹងយកចិត្តទុកដាក់ជួយយោបល់ដល់យើងកងវិ-
ស័យនេះ, ក៏ដូចជាសហប្រតិបត្តិការរបស់លោកជាប្រធានខ្លឹម
កងការជួយស្រាវជ្រាវរកមូលដ្ឋានអក្សរសាស្ត្រ នៃ ជាតិមួយៗ
ដែរ ។

ថ្ងៃ ១៥-៣-៦៣

ហ៊ុន - កឹម សៀ

អ្នកបង្រៀនអក្សរសាស្ត្រ នៅវិទ្យាល័យភីមានអាកាស

អ្វីដែលហៅថាភាសា?

ភាសា គឺជាពាក្យសំដីដែលមនុស្សនិយាយជាសំឡេងចេញ
 មកក្រៅ ឬថាភាសា គឺជាឧបករណ៍ ១ យ៉ាងដែលមនុស្សសម្រាប់
 ប្រើជាមធ្យោបាយដើម្បីលាតត្រដាងនូវមនោសញ្ចេតនា, គំនិត,
 សតិអារម្មណ៍ . . . ក្នុងការទាក់ទងរាប់អានគ្នា ឲ្យយល់គ្នាបាន
 ទៅវិញទៅមកដោយសំដី (ភាសា) ។ និយាយមួយបែបទៀត
 ថា : ភាសាគឺជាបាតុភូត (phénomène) នៃសង្គមមនុស្ស ភាសា
 ក៏កើតឡើងដោយសេចក្តីត្រូវការរបស់មនុស្សរស់នៅក្នុងសង្គមខាង
 ការបង្ហាញសតិអារម្មណ៍ គំនិតស្មារតី... ឲ្យគ្នាទៅវិញទៅមក
 ក្នុងដំណើរចលនាផ្ទៃពលកម្ម ដើម្បីបំប្រើវិធី ។ បើគ្មានភាសា
 មនុស្សមិនអាចមានផលិតផល គ្មានការរីកចម្រើនឡើយ...
 និយាយរួមទៅ គឺថាវាគ្មានទាំងសង្គមមនុស្សថែមទៅទៀតផង ។

ទាក់ទងយ៉ាងជិតស្និទ្ធនឹងសតិអារម្មណ៍ (គំនិត) ភាសា

បានកត់សំគាល់ចំណាំក្នុងពាក្យសំដីនូវបណ្តាលផល នៃការ
 ចលនាខាងស្មារតី ខាងការចំរើនឡើយនៃរបស់មនុស្សក្នុង

ឲ្យយល់បាននូវខ្លឹមសាររួម របស់ជាតិយើង នឹងជាតិភាសា
ដែលមានពាក់ទងដល់គ្នា វាមានសារៈសំខាន់ណាស់ ។

ក្នុងការស្រាវជ្រាវមូលដ្ឋាននៃអក្សរសាស្ត្រ ឬ វិប្បធម៌ជាតិ
និយាយរួម ក្នុងការស្នើសុំស្រាវជ្រាវឲ្យយល់បានច្បាស់ហើយត្រឹមត្រូវ
ផងនូវតម្លៃនិងខ្លឹមសារនៃអក្សរសាស្ត្រជាតិ ក្នុងការណែនាំ
ស្សន៍របស់ខ្លួនឲ្យមានសុភវិនិច្ឆ័យ មានគំនិតត្រឹមត្រូវ ជាសត្យា-
និមិត្ត (objectif) ប្រកបដោយគតិបណ្ឌិត ខាងការវាយតម្លៃអក្សរ
សាស្ត្រ ឬ វិប្បធម៌ជាតិយើង យើងម្នាក់ៗ គប្បីយល់ឲ្យបាននូវ
ខ្លឹមសារអក្សរសាស្ត្រ ឬ វិប្បធម៌នៃជាតិដទៃពីរប្រើថែមទៀត ក្រៅ
ពីជាតិយើងដើម្បីជាកសិណក្នុងការប្រៀបធៀប ។

ពីព្រោះហេតុអ្វី បានជាយើងចង់យល់ឲ្យបានច្បាស់នូវ

ខ្លឹមសារអក្សរសាស្ត្ររបស់ជាតិយើង ហើយត្រឡប់ជាគ្រូឲ្យដឹង

អក្សរសាស្ត្រ ឬ វិប្បធម៌ជាតិដទៃផង ? ពីព្រោះថា : ក្នុងការស្នើ

សុំស្រាវជ្រាវ ការយល់ ការដឹងឲ្យបានច្បាស់ណាស់ ហើយត្រឹមត្រូវផង

នូវខ្លឹមសាររួមគ្នា នូវខ្លឹមសារសាស្ត្រនិយាយដោយឡែក
យើងចង់វាយតម្លៃវាឲ្យត្រូវសមល្មម (កុំឲ្យចាបពេក កុំឲ្យខ្ពស់
ពេក) យើងត្រូវការធ្វើការប្រៀបធៀប ។

មាននយោបល់ខ្លះឆ្លើយថា : «ទៅចាំបាច់ ប្រៀបធៀបនឹង
អក្សរសាស្ត្រ ឬ វប្បធម៌ជាតិដទៃធ្វើអី ! ប្រៀបធៀបតែជាមួយ
នឹងជាតិយើងទៅ បានហើយ គឺថាអក្សរសាស្ត្រណាវាវាត្រឹម
ត្រូវគឺវាបំរើជាតិនោះ វាដើរស្របនឹងចំណង់ជាតិនោះ... » ។

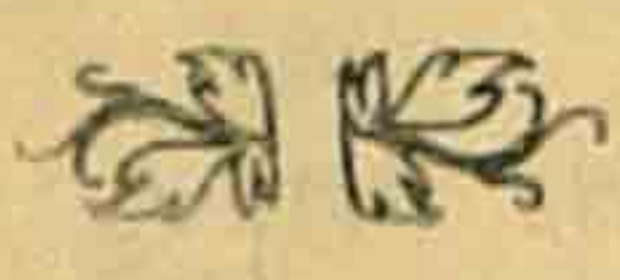
យើងមាននយោបល់ឆ្លើយថា : ការប្រៀបធៀបតាមនយោបល់
ខាងលើនេះក៏វាសមហើយ គឺថា : អក្សរសាស្ត្ររបស់ជាតិណា
មួយវាត្រូវតែបំរើផលប្រយោជន៍ជាតិនោះ ទោះក៏វាស្វយណាក៏
ដោយ ទោះតែប្តូរច្រើន... ។ ប៉ុន្តែបើយើងសួរថា : អក្សរសាស្ត្រ
ជាតិនោះវាបំរើផលប្រយោជន៍របស់ជាតិនោះបានដល់កំរិតណាឬ
តម្លៃអត្តសន្តិភូមិភាព តម្លៃសតិស្មារតីក្នុងកាលៈទេសៈមួយដ៏
ជាក់លាក់ តើវាបានដល់កំរិតណាដែរ ? ចង់ឆ្លើយអតីតកំរិត,

កំពស់, បរិមាណ ... នៃការបំរើរបស់អក្សរសាស្ត្រចំពោះ
ផលប្រយោជន៍ជាតិយើងត្រូវការ ធ្វើការប្រៀបធៀបរវាងអក្សរ-
សាស្ត្រជាតិមួយទៅនឹងជាតិមួយទៀតជាជាប់ខាត ។

ឧទាហរណ៍ - បើសិនជានៅលើលោកទាំងមូលមាន
តែមនុស្សម្នាក់ តែមនុស្សនោះអាចដឹងបានថាខ្លួនគាត់ជាអ្វីឬទេ ?
តើគាត់អាចដឹងថាប្រាកដនេះជាភេទប្រុសឬស្រីទេ ? តើគាត់
មានឈ្មោះសម្រាប់ហៅឬទេ ? តើគាត់ដឹងថាគាត់ជាជាតិអ្វី
ទេ ? ... ។ល។ ទេ ។ ប្រហែលជាគ្មានបុគ្គលិកបែបនេះផង
បើយើងនិយាយឱ្យរាប់ទៅ ។ និយាយមួយបែបទៀតថា :
មនុស្សដឹងបានថាមានភេទប្រុសមកអំពីមានភេទស្រី, ដឹងថាខ្លួន
មានទ្រព្យមកអំពីមានអ្នកក្រឡេង ដឹងថាអក្សរសាស្ត្ររបស់យើង
រវាងប៉ុន្មានមកអំពីមានអក្សរសាស្ត្រផ្សេងទៀតទេ ... ។ល។

មុននឹងនិយាយអំពីអក្សរសាស្ត្រ យើងទាំងអស់គ្នាគួរបាន
យល់ អំពីបញ្ហាភាសាសាស្ត្រជាមុនសិន ពីព្រោះថាបញ្ហាទាំង

ព្រះនេះព្រះទ័យក៏យ៉ាងដ៏តដ៏តណាស់ និយាយមួយបែបទៀត
 ថា : ភាសាសាស្ត្រនឹងអក្សរសាស្ត្រព្រះវិញ្ញាណ ៗ អក្សរសាស្ត្រ
 គឺគេយកអក្សរជាសញ្ញាសំគាល់ ចំណែកឯភាសាសាស្ត្រវិញគឺ
 គេយកសំឡេងជាសញ្ញាសំគាល់ ហើយម្យ៉ាងទៀត អក្សរ
 សាស្ត្រព្រះចាប់ផ្តើមមានរូបរាងចេញមកអំពីភាសា ពីព្រោះហេតុ
 នេះហើយបានជាយើងត្រូវតែដឹងភាសាសាស្ត្រជាមុន ។

អ្វីគឺជាអក្សរសាស្ត្រ?

សម័យនេះ ស្មារតីសិក្សា ឬ ថាព្យាករណ៍រៀនសូត្រអក្សរ
សាស្ត្រជាតិ ដោយប្រៀបធៀបទៅគឺមានសន្ទុះលឿនទៅមុខ
យ៉ាងខ្លាំង មិនថាឡើយ តែចំពោះសិក្ខាកាមដែលជាអ្នកមានករ-
ណីយកិច្ចត្រូវតែសិក្សារៀនសូត្រនៅតាមសាលានានា, សូម្បីតែ
មហាជនសាមញ្ញនៅតាមជនបទចុងកាត់មាត់ញាតិយាយរួម...
ក៏មានចំណង់នឹងគំនិតនិយាយញាតិការរៀនសូត្រ, ចេះឆ្លើយឆ្លល់
ព្រមទាំងត្រូវការចង់ចេះដឹងដែរ, នេះយើងមិនទាន់និយាយដល់
អំពីសំណាក់អស់លោកអ្នក សាស្ត្រាចារ្យ បង្ហាត់បង្រៀនដ៏ច្រើន
ដែលសឹកយកចិត្តទុកដាក់ដដែលកែកែញាតិ ដេញដោលរកឫស
គល់ទុកជាកសិណ ស្រាវជ្រាវរកឯកសារផ្សេងៗ ដែលជាភស្តុ-
តាងសម្ភារៈនៅកម្រិតសម្រាប់សារមន្ទីរនានា មានវត្តអារាម សាលា
ចារឹក ប្រាសាទដ៏ចម្រុះណាដែលនៅកម្រិតត្រូវលើក្នុងនឹងជនបទ
នោះៗ ថែមទៀតផង... ។ល។ ហេតុដូច្នេះយើងអាចសន្និដ្ឋាន
បានថា : នាទីអក្សរសាស្ត្រក្នុងសម័យបច្ចុប្បន្ន ខាងការស្នើសុំប្រមា

វិស័យត្រិះរិះនឹងការពិចារណា ។ បើគ្មានភាសាសតិការម្សំណា
របស់មនុស្សមិនអាចធារមាន (Exister) នឹងកំចៅរីនរហូតមកដល់
សព្វថ្ងៃនេះបានឡើយ ។

តាមអត្ថបទនិងអត្ថន័យរបស់វា ភាសាវាគ្មានចរិតវណ្ណៈឬថា
វាសឡើងជានថ្នាក់ (Distinction) មនុស្សទេ ភាសាវាចំរើ
មនុស្សទាំងមូលដែលមានរស់នៅក្នុងសង្គម ពីព្រោះភាសាវា
ជាមរតកនៃមនុស្សទាំងអស់គ្នា ភាសាវាជាមធ្យមបាយរបស់
មនុស្សក្នុងការទាក់ទងគ្នាមិនថាវណ្ណៈណា ឬមនុស្សក្នុងជានថ្នាក់
ណាទេ ។ ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញ មនុស្សដែលរស់នៅក្នុងវណ្ណៈ
ខុសគ្នាគ្រឿងបាយកចិត្តទុកដាក់ដល់ភាសាសតិការពិចារណានឹង
ត្រិះរិះចំពោះភាសា ហើយខំប្រឹងកែខែយកភាសាដែលជាមរតក
របស់មនុស្សនោះ ទៅចំរើផលប្រយោជន៍របស់វណ្ណៈរៀងៗ
ខ្លួនទៅវិញ .. ហេតុនេះហើយបានជាគេឃើញមានកើតជាពាក្យ
ខុសៗគ្នាតាមតំបន់ មានទំនៀមទម្លាប់ពាក្យនិងពាក្យផ្សេងៗ តាម
ពួកតាមក្រុមដោយច្បាស់លាស់ ។

យើងទាំងអស់គ្នាបានឃើញនឹងបានយល់ ហើយនូវចញ្ញា
 ភាសាខាងអត្ថន័យ នឹងអត្ថបទព្រមទាំងគុណប្រយោជន៍របស់វា
 ចុះចំណែកឯអក្សរសាស្ត្រវិញ តើវាមានអត្ថរសនឹង នាទីផ្នែក
 ខុសគ្នាយ៉ាងណាទៅដែរ . . . ។

ការពិតភាសានឹងអក្សរវាមនខុសគ្នាប៉ុន្មានទេ ខាងមូល.

ដួង : ដូចយើងបានអធិប្បាយមកខាងលើស្រាប់ហើយថា :
 ភាសាគេយកសំឡេងនិយាយជាសញ្ញា ចំណែកឯអក្សរវិញគេ
 យកគំនូសជាសញ្ញា ហេតុនេះវាមានការខុសគ្នាបន្តិចតែត្រង់រូប
 ភាពហើយនឹងគុណធម៌ខ្លះៗ ដូចជាការរក្សាពាក្យសំដីឲ្យបានយូរ
 អង្វែងមិនរកូចពីសតវត្សរ៍មួយទៅសតវត្សរ៍មួយទៀត ដោយមិន
 បាច់ត្រូវការមនុស្សជួបគ្នាផ្ទាល់បាន . . . ។

អត្ថន័យ - ពាក្យថាអក្សរសាស្ត្រនេះ វាមានន័យចម្រុះ
 យ៉ាងទូលំទូលាយមានចរិតទូទៅហើយគំនិតចំណែកនាំអក្សរសាស្ត្រ
 ឲ្យស្របទៅតាមទីដាក់មានការខុសគ្នាទៅតាមនិន្នាការរបស់អ្នក

ដឹកនាំដែលមានសេចក្តីប្រាថ្នាជាគោលបំណងខុសៗ គ្នាថែមទៅ
ទៀត ។

គំនិតអ្នកខ្លះ ណែនាំអក្សរសាស្ត្រធ្ងន់ទៅ ខាងសិល្បៈពេក

អ្នកខ្លះធ្ងន់ទៅ ខាងចរិយាពេក អ្នកខ្លះទៀតធ្ងន់ទៅ ខាងនយោ-

បាយពេក . . . ហេតុនេះហើយបានជាគេឃើញអក្សរសាស្ត្រក្នុង

ពេលនេះប្រែក្លាយខ្លួនទៅជា ឧបករណ៍មួយ សម្រាប់យោសនា

ចលនាមហាជនឲ្យធ្វើការអ្វីមួយ តាមយោបល់របស់ខ្លួន ដែលគិត

ឃើញ . . . ដូច្នោះយើងអាចសន្និដ្ឋានបានថា : អក្សរសាស្ត្រវាជា

សកាវៈគ្មាន ស្មារតី ប៉ុន្តែវាមានរូបភាពពណ៌សម្បុរអនុលោមទៅ

តាមទុត្តមគតិ តាមនិន្នាការនៃមនុស្ស ដែលជាអ្នកណែនាំវា . . .

ប៉ុន្តែនិយាយរួមទៅ យើងអាចឲ្យនិយមអក្សរសាស្ត្របានដូច

តទៅនេះ ៖

អក្សរសាស្ត្រគឺជាក្បួនខាតបូជាវិជ្ជាមួយ សិក្សាអំពីរបៀបនិង

វិធីបង្ហាញសតិការមណ៍ លាភត្រដាងមនោសញ្ចេតនា (ធម្មា

ធីតា នគរិត ដោយ សមត្ថភាពសិល្បៈ) នឹង ការ ត្រូវ រក មធ្យម
បាយ លាត ត្រូវ ជា ទាំង នោះ . . . ។ល។

អក្សរសាស្ត្រ មាន សមត្ថភាព ផ្សេង បន្ត ទៅ មនោសញ្ចេតនា
បណ្តុះ គំនិត បង្កើត ការ អប់រំ ឲ្យ ដល់ មនុស្ស នានា ខាង ស្មារតី ក៏ ដូច
ជា អាជ្ញាស្រី យ . . . ។ អក្សរសាស្ត្រ មាន បរិស័ទ អតិសំអាង នឹង
ជ្រើស រើស បណ្តា វណ្ណ កម្ម ពី អតីត កាល ដែល ជា ស្នាដៃ របស់
មនុស្ស ហើយ លាប ប្រេង ផាត ម្សៅ តាម ដំណើរ រឿង ថ្មី នៃ កាលៈ
ទេសៈ ដែល ជា ផល វិភាគ នៃ ការ ជឿ នល្បឿន របស់ មនុស្ស
ខាង ផ្នែក សតិ ការ មូល នឹង ស្មារតី ក្នុង សម័យ និង មួយ ៗ ដ៏ ជាក់
លាក់ . . . ។ល។

អក្សរសាស្ត្រ មាន នា ទី បូក សារ បន្ត បណ្តា បាត ក្នុង របស់ សង្គម
មនុស្ស នូវ កំរិត ជឿ នល្បឿន ឬ សភាព អនិច្ចយ របស់ សង្គម
មនុស្ស ក្នុង កាលៈ ទេសៈ នឹង ក្នុង សម័យ និង មួយ ៗ . . . ។

អក្សរសាស្ត្រ មិន មែន ត្រាន់ តែ ជា សមាសភាព សម្ភារៈ សម្រាប់

កត់ត្រាសំគាល់នៅក្នុងក្បួនខ្នាត, ច្បាប់ទម្លាប់ ប្រពៃណី គម្ពីរ
សាស្ត្រា រឿងរ៉ាវផ្សេងៗ ប៉ុណ្ណោះទេ... សូម្បីតែបណ្តារឿង
ហេតុផ្សេងៗ ដែលមានតែនៅក្នុងពាក្យសំដីនិយាយត ៗ គ្នា ត
មាត់មួយទៅមាត់មួយនៃមហាជន យើងក៏គួរបានយកចិត្តទុក
ដាក់វាចារណាគ្រះវះសឹកតាមជាន់ឲ្យណាស់ដែរ ព្រោះឥទ្ធិពល
នៃរឿងទាំងនោះ វាមានសមត្ថភាពអូសពាញនឹងស្ម័គ្រម្រៅទៅក្នុង
សតិការម្នាក់មហាជនមិនតិច ។ រឿងនេះជាបញ្ហាសំខាន់ដែល
គេត្រូវតែយកចិត្តទុកដាក់ ក្នុងពេលដែលគេសិក្សាវិចារណាការ
លូតលាស់រកចំរើន ឬការអនុវត្តយោធន៍យោធាណាមួយរបស់ជាតិ
និមួយៗ ជាចាំបាច់។ ក្រៅពីនេះ គេត្រូវសិក្សាឲ្យបានគ្រប់ផ្នែក
ហើយយោធាហ្មត់ចត់ទៀត ក្នុងវិស័យអក្សរសាស្ត្រ ដូចជាខាងគំ-
នូរ ចម្លាក់ ល្ខោន រាំ ចរិយា... ដែលជាកត្តាទាំងឡាយយើង
យល់បានច្បាស់ហើយត្រឹមត្រូវ ទ្រឹក្រឹត្យវិវត្តន៍របស់គំនិតមនុស្ស
ទ្រឹមនាសព្វាតនាវិស័យសតិការម្នាក់ ព្រមទាំងការចលនាខាង

ផ្លូវចិត្តក៏ដូចជា ខាង សម្ភារៈរបស់សង្គមមនុស្សក្នុងជំនាន់នោះ ។

អក្សរសាស្ត្រមិនអាចធានាបាន នៅដាច់ដោយឡែកតែម្នាក់

ឯងបានទេ អក្សរសាស្ត្រមានការទាក់ទងជាប់ជិតដិតនឹងសង្គម

មនុស្ស ជាក់ស្តែងគឺជាប់នឹង មែកធាងនយោបាយ យោបាយ សេដ្ឋកិច្ច

សង្គមកិច្ច សាសនា ... ។ល។ ដោយសារតែហេតុនេះហើយ

បានជាអក្សរសាស្ត្រមានការលូតលាស់រីកចម្រើនឬអនិច្ចយ . . .

ក្រសួងទៅតាមសង្គមមនុស្សក្នុងកាលៈទេសៈនីមួយៗ ទៅតាម

ទីដៅនិងកាលបំណងរបស់អ្នកដឹកនាំម្នាក់ៗ និយាយមួយបែប

ទៀតថា : អក្សរសាស្ត្រវាជាផ្នែកនៃសង្គមមនុស្ស ។ អក្សរ

សាស្ត្រវាខុសពីវិទ្យាសាស្ត្រនិងទស្សនវិជ្ជា តែត្រង់រូបភាពនឹង

វិស័យមុខជំនាញប៉ុណ្ណោះទេ ឯចំណែកកាលបំណងនឹងអត្តស

គឺដូចគ្នាតែមួយ ពីព្រោះវាអនុលោមដូចគ្នាទៅតាមនិន្នាការនៃ

អ្នកដឹកនាំ ។

សមាសភាពដើម្បីលាតត្រដាងអក្សរសាស្ត្រ

និយាយរួមទៅគឺថាអក្សរសាស្ត្រមានសមាសភាពៗយ៉ាង

ជាមូលដ្ឋានក្នុងការលាតត្រដាងខ្លះចំពោះស្ថានភាពមនុស្ស ។

១ - សំដីឬភាសាជាមធ្យោបាយមួយអាចធ្វើឲ្យមនុស្សមាន

ការរំភើបចិត្ត (ចាប់អារម្មណ៍) បណ្តោះតំនិតមនុស្សឲ្យមានផល

គ្មាននឹងគ្នា ។ ពិសេសគឺសំឡេងដែលគេចាត់ទុកថាជាអារម្ម

មួយដ៏សំខាន់ក្នុងការណែនាំបញ្ជាសម្តែង ឬញែកញ្ជាត់សត្វ

អារម្មណ៍នឹងមនោសញ្ចេតនាមនុស្ស . . . ។ល។

២ - អក្សរជាមធ្យោបាយមួយយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងការផ្សាយ

ក្នុងការស្តុកស្តម្រទៅគ្រប់តំបន់ជិតឆ្ងាយ គ្រប់មជ្ឈដ្ឋាននានានឹង

ធ្វើកាតព្វកិច្ចពេលវេលា ធ្វើកាតសម័យនិមួយៗ ទាំងខ្លីវែងរាប់

សតវត្សក៏បានមិនអាចបាត់បង់ ។

៣ - កាយវិការ ភាគច្រើនត្រូវគេប្រើទៅលើវេទិកាដើម្បី

ទទួលបានសក្តានុពលក្នុងការបង្ហាញ អត្ថន័យ និងជួយ

បន្ថែមអត្ថសន្យាផលសំដីនិយាយ ដើម្បីចលនាចិត្តអ្នកមើលឲ្យ

មានការចាប់អារម្មណ៍ រំភើប ទៅតាម មានកំរិតខ្លាំងឡើងៗទៅ
តាមគំនិតអ្នកស្រី... ។

វិធីអនុវត្ត

ត្រូវមានវិធីបូកបញ្ចូលរវាងធម្មជាតិ និងសិល្បៈរះរកគ្រប់
មធ្យមបាយដើម្បីពង្រីកការពិត ធ្វើឲ្យការពិតមានសក្តានុពល
(លំអនឹងពង្រីកការពិត) និងមាននាដកាត... ។ រឿងធ្វើឲ្យ
ការពិតបានរីកចម្រើនមានសក្តានុពល និងនាដកាតនេះមិនបាន
សេចក្តីថា ចេះតែប្រមូលចម្រុះប្រមូលប្រមូលមិនដឹងក្បាលកន្ទុយ
ប៉ុនណា ប៉ុនណាវិនិច្ឆ័យនោះទេ ផ្ទុយទៅវិញយើងត្រូវចេះជ្រើស
រើសយកសកម្មភាពណា និងចលនាណា ដែលជាមូលដ្ឋានមាន
ចរិតទូទៅ (a un caractère général) មកលាបប្រងដាក់ម្សៅ
រាប់ពាក់គ្រឿងសិល្បៈឲ្យវាបានសម្បក្តីស្មារតី ចេះបន្ថែមបន្ថយ
ឲ្យល្អ (d'une manière créatrice) ចៀសវាងគំនិតយន្តនិយម
(machinisme) ។ ចេះជ្រើសរើសករណី ជ្រើសរើសលក្ខណៈ

នឹង សកម្មភាពណាដែល មាន បរិភោគ ជា ភ័ណ្ណ ឬ ថា ជា កូន រោសា . . .

ដែល វិាយ ៗ ហើយ សាមញ្ញ ផង យក មក លាតត្រដាង បង្ហាញ មហា

ជន ប៉ុន្តែ មិន ត្រូវ ក្រេប បន្ទុក លក្ខណៈ ពិសេស នៃ ឯកជន ម្នាក់ ៗ ទេ

ពិព្រោះ លក្ខណៈ ពិសេស នេះ វា មាន គុណភាព អាច នាំ ឲ្យ វិណ្ណ កម្ម

អក្សរ សាស្ត្រ មាន រោសា ភ័ណ្ណ ភាព នឹង មាន តម្លៃ ក្នុង ការ អូស ទាញ

សតិ ការ ម្នាក់ មនុស្ស ខ្លាំង ណាស់ ដែរ ។

ត្រូវ នាំ គំនិត អ្នក មាន ឬ អ្នក មើល ឲ្យ យល់ បាន ត្រឹម ត្រូវ ឲ្យ

វត្ថុ ចំណង់ នឹង នាំ គឺ ឲ្យ ទៅ ដល់ ទី ដៅ ។

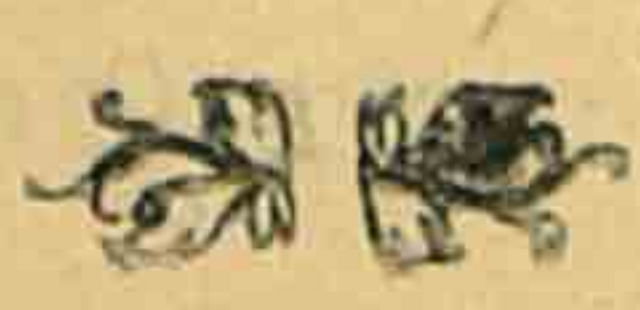
ប៉ុន្តែ ក្នុង ការ ប្រើ ពាក្យ ប្រើ កាយ វិការ នឹង ប្រើ សំឡេង . . .

ត្រូវ ឲ្យ ចេះ មាន ការ កង វៃ ទន់ ភ្លន់ ក្រៃ ឲ្យ គំនិត បញ្ចេញ បញ្ចេញ

អត្ថ រស នឹង អត្ថ រូប ឲ្យ ស្រប ទៅ តាម អធិប្បវាយ នៃ កាលៈ ទេសៈ

ដើម្បី ចល នាម នោស ពោត នា អ្នក មើល ឬ អ្នក មាន អ្នក ស្តាប់ ឲ្យ

មាន ការ ដើរ ស្រប ទៅ តាម ដំណើរ នៃ វិណ្ណ កម្ម នោះ ៗ . . . ។ ល។

ការបែងចែកប្រភេទនៃអក្សរសាស្ត្រ

និយាយដល់ការបែងចែកប្រភេទនៃអក្សរសាស្ត្រ យើង
យល់ថា វាមានការស្រុតស្រាញ់ច្រើនណាស់ មានពណ៌សម្បុរ
មានរូបភាពច្រើនបែបផែន ។

ក្នុងករណីដែលមានព្រឹត្តិការណ៍ចំឡែក ។ ជាប្រវត្តិ-
សាស្ត្រលេចកើតមានឡើងជាការវិវត្តន៍ប្រែប្រួលម្តង ។ អក្សរ-
សាស្ត្រវាក៏មានការប្រែប្រួលបែងចែកដោយល្អិតល្អន់ ហើយមាន
ចរិតរើសអើង (Distinction) បែកខ្ញែកសន្លឹកសន្លាច់ណាស់ទៅ
ទៀតដែរ . . . នេះយើងមិនទាន់និយាយដល់ការប្រឆាំងគ្នាខ្លះ
ទៀតនៅលើសាកលលោក ដែលបានប្រក្សាយទៅជាសមរម្យ
គំនិតពីរឈមមុខទល់គ្នាធ្វើសង្គ្រាមសំឡេងសង្គ្រាមប៉ាកកាយ៉ាង
សាហាវវៃឡើយស្រេច ។

នោះប្រូបភាព ពណ៌សម្បុរអក្សរសាស្ត្រវាក៏មានច្រើនបែប
ផែនមែន ប៉ុន្តែយើងអាចចែករឿងរ៉ាវជាវណ្ណកម្មទាំងអស់នោះ
ជាពីរផ្នែក គឺ ជា ២ វិស័យធំ ។ បានដូចគ្នាទៅនេះ ៖

ក- វិស័យ ពាក្យសម្រាយ

ខ- វិស័យ ពាក្យកាព្យ និងចម្រៀង

គ- វិស័យ ពាក្យសម្រាយ បណ្តាវណ្ណកម្មទាំង

ឡាយ ដែលនៅក្នុងវិស័យពាក្យសម្រាយធម្មតា យើងអាចចែង

ចែកបានជា ២ ផ្នែកទៀតបើតាមទស្សន៍យើងគឺ : ១- វណ្ណកម្ម

ដែលមានចរិតជាទ្រឹស្តី (Théorie) ២- វណ្ណកម្មដែលមានចរិតជា

ការអធិប្បាយ (Description) ។

១- ផ្នែកទ្រឹស្តី រួមមានប្រភេទទស្សន៍ក្បាអប់រំឧបទេស

(genre didactique) និងប្រភេទថ្លែងការ (genre oratoire) ។

ប្រភេទទស្សន៍ក្បាអប់រំ(ឧបទេស)ប្រភេទនេះរួមមាន

បណ្តាវណ្ណកម្មដែលមានចរិតបណ្តុះបណ្តាលការចេះដឹងដូចជា

ខាងវិទ្យាសាស្ត្រ តក្កសាស្ត្រ ចិត្តសាស្ត្រ ទស្សនវិជ្ជា ចក្រវាឡ

សាស្ត្រមានភាពសាស្ត្រជាដើម... ។ បណ្តាវណ្ណកម្មដែលមាន

ចរិតថ្លែងដំណឹង រិះគន់គ្នា (ទំនៀម) ខាងផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ

ដោយមានគំនិតអប់រំពីនឹងផ្នែកទៅលើវិធាន (loi) ដែលមានកន្លង
 មកហើយ នឹងពីនឹងផ្នែកទៅលើយោបល់ឯកជនផ្ទាល់ខ្លួន...។ល។
 ក្រៅអំពីនេះនៅមានបណ្តា ប្រវត្តិ អក្សរសាស្ត្រដែលជាមេរៀនពី
 អតីតកាលទុកឲ្យយើងដកពីសោធន៍ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ដើម្បីជាគតិ
 តទៅអនាគត ទោះជាគុណវិបត្តិបុគ្គលសម្បត្តិក៏ដោយ ។ (ដោយ
 ពីនឹងផ្នែកទៅលើវណ្ណកម្ម ដែលមានលក្ខណៈអប់រំតាមមធ្យមបាយ
 សិល្បៈ) ។

ប្រភេទថ្លែងការ Genre oratoire

- ១- ប្រភេទថ្លែងការរួមមានការថ្លែងរាប់រៀបសេចក្តី ដែល
 មានចរិតយោសនា ឬ អប់រំក្នុងវិស័យនយោបាយដ៏កនាំ ការថ្លែង
 ក្នុងវិស័យតុលាការនិងក្រិតក្រមច្បាប់ទម្លាប់ជាវិន័យផ្សេងៗ...។
 ការថ្លែងប្រដៅ ហាសនា ការថ្លែងជូនពរសំពះសារធុការក្នុងពេល
 ធ្វើពិធីបដិសណ្ឋារកិច្ច ឬក្នុងទុកាសមានបុណ្យទានអ្វីមួយ ។
- ២- ផ្នែករាប់រៀបរួមមាន បណ្តាអត្ថបទដែលមានចរិតជា
 ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងអត្ថបទដែលមានចរិតជាប្រលោម ។

រឿងជំងឺប្រវត្តិសាស្ត្រ (ទូទៅ)

បណ្តាអត្ថបទប្រវត្តិសាស្ត្រដែលមានអត្ថបទ
 សំខាន់ៗក្នុងការពិចារណាគ្រប់រយៈ មានការទាក់ទងដល់ត្រួតត្រាការណា
 វិវត្តន៍ប្រែប្រួលនៃសង្គមមនុស្សនិយាយរួម មានការរាប់រៀប
 អំពីដំណើរចលនានៃជីវភាពរបស់មនុស្សទាំងខាងស្មារតីក៏ដូចជា
 ខាងសម្ភារៈក្នុងលក្ខណៈសម័យប្តូរកាលៈទេសៈនីមួយៗ ពោះក្នុង
 ការតស៊ូដើម្បីបង្កើតសភាវៈថ្មី តស៊ូដើម្បីបំបាត់ចោលសភាវៈ
 ចាស់ និងការតស៊ូដើម្បីរក្សាទុកក៏ដោយ . . . ។

រឿងជំងឺប្រលោម (ទូទៅ)

បណ្តាប្រវត្តិសាស្ត្រដែលគេលាតត្រដាងឡើង
 ដោយមានចរិតទូទៅ ទូលំទូលាយ មានការស្រមៃស្រមៃ មាន
 លក្ខណៈធ្វើឲ្យអ្នកអានប្តូរអ្នកស្តាប់រើរវាយ, ស្រនើសស្រឡាច
 អណ្តែតអណ្តើង មានការចាប់អារម្មណ៍ ការរំភើបចិត្ត (ចលនា
 ប្រាថ្នាមនោសញ្ចេតនាអ្នកស្តាប់) ហើយអាចណែនាំអ្នកអាននឹង

អ្នកស្តាប់ឲ្យទៅដល់ទីដៅដែលជាវត្ថុចំណងអាថ៌កំបាំងនៃផ្ទៃរឿង
 នៅក្នុងខាងក្នុង ដែលជាទស្សន៍យ៉ាងពិតប្រាកដរបស់អ្នកនិពន្ធ
 ទៀតផង (ទោះជាជីវិតទស្សន៍ក្តី (Conception de la vie) ឬក៏
 ចក្រវាឡទស្សន៍ក្តី (Conception du monde) ។ និយាយមួយ
 បែបទៀតថា : រឿងប្រលោមគឺជារឿងប្រឌិតឬ រឿងនិទានមួយ
 យ៉ាងមានលក្ខណៈទូទៅ ក្នុងនៃរឿងមានចរិតផ្សេងៗប្រទេសដោយ
 គ្រៀមគ្រៀម ដែលតាក់តែងឡើងដោយគំនិតរបស់អ្នកនិពន្ធ ។
 ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងនៃផ្ទៃរឿងប្រលោមច្រើនតែមានលក្ខណៈជា
 និមិត្តនៃកាលៈទេសៈ ពេលវេលា ឬ សម័យនិមួយៗ ដែលអ្នក
 និពន្ធមានការចាប់អារម្មណ៍ទោះជាខាងការឈឺចាប់, ការកោត
 សរសើរ ឬ ការអបអរ និងការផ្ដន្ទាភ័យដោយ . . . ។ល។

ប្រលោមលោកមានន័យ និងរូបភាពច្រើនសន្លឹកសន្លាប់
 ណាស់ អនុលោមទៅតាមជំនាន់ តាមទស្សន៍និងតាមលក្ខណៈ
 ជីវភាពរបស់អ្នកនិពន្ធច្របជា : រឿងប្រលោមមានចរិតជាប្រវត្តិ

សាស្ត្រ ប្រលោមលោកមានចរិតជាចរិយាប្រដៅសាសនា...

ប្រលោមលោកលាតត្រដាងរបបគ្រប់គ្រង បញ្ហាសន្តិមនុស្ស

មានការរិះគន់ទំនៀមទំលាប់ មានប្រលោមលោកខ្លះនិយាយ

តែពីសេចក្តីស្នេហា (មាតុត្រាមតញ្ញា) ១ មុខប៉ុណ្ណោះ... ។

រឿងព្រេង (ទូទៅ) Légende

បណ្តាអត្ថបទរឿងរ៉ាវដ៏ទាក់ទាញដើម ដែលនិយាយរាប់រៀប

តែពីទេពាភ័ន្ត្រព្រហ្មមានការក្សត្រាជាដើម មានចរិតអស្ចារ្យ

ហួសសម័យ រឿងរ៉ាវគំនិតនិយមគ្មានហេតុផល (គំនិតយល

សប្តិ Utopisme) ហើយតិចរាប់រៀប ក៏មនុស្សយើងមានប្រើ

ពាក្យសំដៅហាឲ្យក្បោះក្បាយផង... ។ មានរឿងច្រើនមួយពួក

ទៀតមានចរិតបែបប្រជាមានិត (populaire) ដែលគេហៅថារឿង

ព្រេងប្រជាមានិត រឿងនេះភាគច្រើនគឺជារឿងអនាមិក (រឿង

ដែលគ្មានឈ្មោះអ្នកនិពន្ធ) រកឈ្មោះអ្នកដាក់ចេញមិនយើង ។

ពីដើមមកគេច្រើននិយាយឲ្យគ្នាស្តាប់តៗ គ្នាពីមនុស្សម្នាក់

ទៅមនុស្សម្នាក់ រឿងអស់ទាំងនោះ មានគុណភាពជាក់ស្តែងក្នុង
 ការដឹកនាំមនុស្ស ចលនាមនុស្សសម្រៀមណាស់ដែរ ឲ្យមនុស្ស
 ទៅកាន់សភាពសកម្មនឹងរិះគន់ដល់សភាវៈដែលមហាជនតូចតាច
 ក្នុងសម័យនោះគេយល់ថាជាមនុស្សមរម្យ . . . ។ល។

រឿងប្រឌិត (និទាន) Conte

រឿងប្រឌិតមានលក្ខណៈប្រែប្រួលទៅតាមប្រភេទ ដូចជា
 រឿងប្រឌិតមានចរិតជាទស្សនៈវិជ្ជា ជាច្បាប់ច្រៀនប្រយោជក៏ផ្ទុយ
 ចំពោះសង្គមសម្រាប់យ . . . រឿងព្រេងជាតំនិគនិយមរវើរវាយ
 អណ្តែតអណ្តូងគួរឲ្យស្រងេះស្រងោចគួរឲ្យភ្ញាក់ផ្អើល ។ មាន
 រឿងប្រឌិតខ្លះទៀតមានលក្ខណៈស្ងួតត្រង់ ស្រគត់ស្រគំណែនាំ
 ឲ្យមនុស្សមានសភាពរាបសានឹងផ្លឹង . . . ។

រឿងល្បីក (ទូទៅ) Fable

រឿងល្បីកគឺជារឿងដែលគេលើក គេប្រឌិតឡើងដោយ
 ការចាប់អារម្មណ៍នៃអ្នកនិពន្ធ ដើម្បីរិះគន់ទំនៀម ដើម្បីសរសើរ

លើកតម្កើង ដើម្បីបង្ហាញគុណសម្បត្តិសភាវៈមួយប្រកបដោយ
 ចរិតកំផ្លែកំផ្លុក . . . ។ ក្នុងការពិនិត្យសង្កេតទូទៅភាគច្រើនគេ
 ឃើញតួអង្គក្នុងរឿងល្បីក អ្នកនិពន្ធច្រើនយកតម្កើង យក
 រកជាតិ ធម្មជាតិនិងសម្បទ្ធផ្សេងៗជាតួអង្គ រូបភាពពិសេសរបស់
 វាគឺ ជាកាព្យ ឬ ជាឃ្លោងមានពាក្យ ៣, ៤, ៥ . . . ។ល។

រឿងជិតក (ពិសេសចំពោះអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ)

ជាឯកសារ ជារឿងរ៉ាវផ្សេងៗ ដែលនិយាយដល់ការកសាង
 ប្រារម្ភរបស់តួអង្គពោធិសត្វ ដើម្បីនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធក្នុង
 អនាគត . . . នេះបើនិយាយអំពីខាងពុទ្ធនិយម ។ រឿងទាំងនោះ
 សុទ្ធតែទាក់ទងចូបកប្រែចេញមកអំពីគម្ពីរចាលីមានគម្ពីរពញាស-
 ជាតក ជាដើម . . . ។ បើនិយាយអំពីព្រះហ្មនិយមវិញ គឺជារឿង
 រ៉ាវដែលមានទាក់ទងដល់ព្រះម្ចាស់ទាំង ៣ អង្គ គឺព្រះព្រហ្ម
 ព្រះនារាយណ៍ ព្រះឥសូរ រឿងនិយាយដល់ព្រះនារាយណ៍
 ទេសាវតារ (នារាយណ៍អវតារ ១០ គ្រា) មានរឿងមហាការត-

យុទ្ធ រឿងរាមកេរ្តិ៍ជាដើម ដែលជាជំនឿលាតត្រដាង ឡើងនូវ
 សភាវៈ មួយមកផ្តាច់ផ្តាច់លសភាវៈ គ្រប់ក្នុងគ្រប់គោលគំនិត ការពារ
 វប្បធម៌ពួកជនភារ្យ (នៅប្រទេសឥណ្ឌា) ការពារនឹងយោសនា
 ឲ្យលទ្ធិព្រហ្មជំនាន់ដើម . . . ។ល។

រឿងដំណឹង (ថ្មី) Nouvelle

បណ្តារឿងរ៉ាវដែលមានចរិតជាដំណឹង ការរាប់រៀបប្រកប
 ដោយពាក្យពេចន៍មុន ម៉ាតហ្គត់ចត់ ច្បាស់លាស់នឹងមានលក្ខណៈ
 ប្រាប់ជាដំណឹង ។

“ បណ្តារឿងរ៉ាវទាំងអស់ដែលបានអធិប្បាយ ទាំងលើគេអាច
 សរសេរជារបៀបល្ខោន ជារបៀបដំណឹង ឬ ជារបៀបប្រលោម
 ក៏បាន . . . ស្រេចលើការមិនប្រសប់ ឯការឈ្លាសវៃរបស់អ្នក
 នឹងបំណែក ក្នុងការចេះតែបង្ហាញរឿងនិមួយៗ ដោយតាម
 រូបភាពណាមួយ ” ។

១ - វិស័យពាក្យកាព្យ

ឥក្សរសាស្ត្រក្នុងវិស័យពាក្យកាព្យ រួមមានសាស្ត្រាច្យាប័
 នឹងសាស្ត្រាល្បូងនានា ចម្រៀងវែងខ្លីដែលលាតត្រដាងឡើង
 នៅគំនិតស្នេហាស្មារតីអប់រំតាមទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណី ចម្រៀង
 រករាយសាទរអបអរចន្ទាប័ព័បានទទួលជ័យជំនះអ្នកមួយ ។

ចម្រៀងស្នេហា

តាំងពីអតីតកាលរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្នកាល ចម្រៀង ឬ
 កំណាព្យដែលបានបង្ហាញឡើងនូវមនោសញ្ចេតនាស្នេហារវាមាន
 សន្លឹកសន្ទាប់ណាស់ដែរ ។

បើយើងប្រៀបធៀបរវាងសម័យទាំងពីរទៅ យើងអាច

យល់ថា :

ក - អតីតកាល = កំណាព្យ ឬ ចម្រៀងខាងផ្នែក
 ស្នេហារវាងប្រភេទ (ប្រុស + ស្រី) ភាគច្រើនមានលាយឡំ
 ចម្រុះនៅក្នុងការងារកសិកម្មរបស់ខ្លួន ហើយមានចរិតបាក់ផ្នត់

នៅតាមទំនៀមទម្លាប់និយមថែមទៅទៀតផង ប៉ុន្តែបើយើង

ពិចារណាឲ្យជ្រៅជ្រះយើងយល់ថា សភាពស្នេហាជំនាន់នោះ

មានចរិតស្ងួតបូកស្មោះត្រង់ខ្លះតាមថែបបូរាណ មានចរិតសង្កត់

សង្កិនបង្ខំតបង្ខំខ្លះពិសោណាក្រុមសាវ . . . ។

១ - បច្ចុប្បន្នកាល = សព្វថ្ងៃនេះ ភាគច្រើនចម្រៀង

នឹងកំណាព្យថែបស្នេហាវាលចម្រើនពីរផ្នែកចម្រុះគ្នា (មិនសូវ

មានចរិតទំនៀមទម្លាប់ឲ្យហួសហេតុពេកទេ ប៉ុន្តែមានអត្ថបទខ្លះ

បំរើតែការស្នេហាមួយមុខប៉ុណ្ណោះ) ។ ចម្រៀងទាំងកំណាព្យ ១

ពួកបំរើការស្នេហាដែរ ប៉ុន្តែមានចរិតកសាងខ្លះ ១ ពួកទៀតបំរើ

តែសេចក្តីស្នេហាមួយមុខប៉ុណ្ណោះ យើងអាចហៅថា “ស្នេហា

ដើម្បីតែស្នេហា” ផ្ទុយគ្នានឹងស្នេហាដើម្បីកសាងស្ថាបនា . . . ។

ចម្រៀងអប់រំ

កំណាព្យផ្សេងៗ ដូចជា “ស្រីចុកស្រូវ” “កូនអើយក្រៃ

មេបា ចូររក្សាទៀងទុកនៅ . . .” អប់រំខាងវិស័យសេដ្ឋកិច្ចរបស់

យើងជំនាន់ដើម ចម្រៀងផ្សេងៗ ទៀតដែលមានចរិតប្រជា.

មានខ្លះ ដូចជាបទបំពេញកូន បទច្រៀងសប្បាយតត្តាប្រុស

ស្រី... សាស្ត្រា, ច្បាប់ផ្សេងៗ... ភាគច្រើនមានចរិតអប់រំ

មនុស្សឲ្យមានចរិយាសម្បត្តិមួយយ៉ាង ទន់ភ្លន់តាមទស្សន៍

សាសនា ឬទំនៀមទម្លាប់ខាងវិធីបរិបោសអង្កែល ឬវិធី

ដាប់ផ្គុំនគររវាងមនុស្ស ហើយមានការរើសអើងខ្លះៗដែរ... ។

មានកំណាត់ខ្លះទៀតជាពាក្យកាសិត ឬពាក្យចាស់ មានអត្ថរស

សំខាន់ៗ ដែលលាតត្រដាងឡើងនូវគុណសម្បត្តិ និងគុណវិបត្តិ

នៃសង្គមជំនាន់នោះ (ដូចជាការក្រាបថា ផ្លូវរៀបកុំបោះបង់ ផ្លូវណា

ត្រង់កុំដើរហោង...) ។

បណ្តាកំណាត់ ឬ ចម្រៀងក្នុងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរយើងជំ-

នាន់នោះ ក៏មានចរិតអប់រំជាទស្សនវិជ្ជា, ចរិយា, សេដ្ឋកិច្ច,

សាសនា មុខជំនាញ... អំពីដៃដៃ ។ មានការរិះគន់ទំនៀមនេះ

ទន្ទាប់នោះ ឬ ក៏កំផ្លែកំផ្លុកក្នុងគោលគំនិតកែប្រែចរិយា (ដូច-

ជាកំណាត់រាប់រៀបអំពីកាយវិការនៃអ្នកប្រមឹក) ។

វិរកម្មនិទាន ÉPOPEE

បណ្តាចម្រៀង ឬ កំណាព្យដែលថ្លែងឡើងបន្ទាប់ អំពី

បានជ័យជំនះក្នុងវិស័យអ្វីមួយ ដូចជាព័រដ៍មគ្គប្រៀងសរសើរ

ទេពាក្នុងពេលធ្វើស្រូវបាន បច្ចុប្បន្ននេះមានចម្រៀងអនុស្សា-

វិយរត្យកន្តកដល់ជ័យជំនះ បុណ្យទានឬការស្តាបនាអ្វីមួយ ។

បណ្តាបូសគល់អក្សរសាស្ត្រនៃជំនំមួយៗ

ទោះនៅក្នុងយុគណាក៏ដោយ ពាក្យថា “ជំនំ, សម័យ
ឬ កាលៈទេសៈ” វាមានន័យនឹងអត្ថរសទូលំទូលាយណាស់
ហើយមានចរិតទូទៅ មានអាការៈប្រកួសបណ្តាបាតក្នុងទាំងអស់
របស់សង្គមមនុស្សនៅក្នុងពេលនីមួយៗ ថែមទៅទៀតផង ។

ទូទាហារណ៍ដូចជាពាក្យថា “ជំនឿ” ។ ពាក្យថា “ជំនឿ”

មួយមាត់នេះ យើងគប្បីយល់ឲ្យទូលាយដូចតទៅនេះថា ៖

មនុស្សយើងជាធម្មតាគេតែងតែមានជំនឿ, ជំនឿដែល

គេជឿនោះ មានចរិតស្របទៅតាមសមត្ថភាពរបស់អ្នកដែល

គេជឿ ហើយទស្សន៍ដែលគេជឿនោះទៀត វាក៏ស្របទៅ

តាមពេលវេលា ស្របទៅតាមកាលៈទេសៈថែមទៅទៀត

ផង . . . ។ បានសេចក្តីថា : ក្នុងករណីដែលមានវត្ថុអ្វី ឬ

សភាវៈអ្វីមួយ ធរមាន (Exister) កើតឡើង មនុស្សគេជឿថា

វត្ថុនោះ សភាវៈនោះធរមានមែនដោយវិចារណញាណតាម

ហេតុផល មនុស្សមិនគ្រាន់តែជឿតាមសភាវៈឬវត្ថុអ្វីមួយដែល

មានកន្លងមកហើយនោះទេ សូម្បីតែសភាវៈណាដែលនឹងធារ

មាននៅក្នុងអនាគត ក៏មនុស្សគេអាចធ្វើពិតបានដែរ ពីព្រោះ

មនុស្សវាជាសភាវៈមួយ មានការត្រះវះពិចារណាករហេតុផល,

មនុស្សមានខួរក្បាលចេះរកមធ្យោបាយទប់ទល់នឹងធម្មជាតិ ព្រម

ទាំងដោះស្រាយធម្មជាតិនិយាយរួម . . . ។

យើងគប្បីពិនិត្យមើលក្នុងវិស័យអក្សរសាស្ត្រ ដើម្បីជំនួយ

ដល់ការពិចារណាត្រះវះស៊ីដម្រៅឲ្យយល់បាននូវមនោសញ្ចេត-

នានឹងទ្រង់ទ្រាយអធ្យាស្រ័យរបស់មនុស្សក្នុងមួយជំនាន់ៗ ។

ហេតុអ្វីបានជាអក្សរសាស្ត្រក្នុងជំនាន់ដំបូងបង្អស់នៅគ្រប់

ប្រទេស វាមានចរិតអនិច័យនឹងមាននិន្នាការគំនិតនិយម? (យល់

សប្បុរសយម) ។

យើងអាចធ្វើយោងយល់ក្នុងណាឡូទៅឲ្យឲ្យលាយថា : នេះ

ហើយដែលគេហៅថាសម័យឬ កាលៈទេសៈឬជំនាន់របស់សង្គម

មនុស្ស ! ។ មនុស្សមិនអាចធ្លាប់បានទេបើមនុស្សមិនខំប្រឹង

ឡោច . . . ទី ២ ទី ៣ ឬ ទី ៤ គ្មានទេ បើសិនណាហើយ

គ្មានលើកទី ១ . . . ។ ប៉ុន្តែបញ្ហាសំខាន់នៅត្រង់ថា : បើ

មនុស្សធ្វើការអ្វីមួយ ខុសពីមនុស្សទាំងឡាយ គ្រោះថ្នាក់ប៉ុន្មានទេ គ្រោះថ្នាក់

ខ្លាំងតែត្រង់មនុស្សដឹងខ្លួនថា ខុសហើយនៅតែមិនព្រមកែ គឺថា

បើយើងចេះកែយើងញាការខុសហើយ មនុស្សគប្បីយកការខុស

នោះមកសិក្សាដើម្បីរកការត្រូវ បើមនុស្សធ្វើបានត្រូវហើយគប្បី

យកការត្រូវនោះមកសិក្សា ដើម្បីពង្រីកការត្រូវនោះឲ្យបានធំ

ទូលាយហើយ បើតែថែរថែមទៅទៀត . . . ។ល។

យើងសូមជូនបុគ្គលនៃ អក្សរសាស្ត្ររបស់ប្រទេសខ្មែរ ។

ដើម្បីធ្វើជាមូលដ្ឋាន ក្នុងការសិក្សាប្រៀបធៀបរបស់អស់លោក

អ្នកគ្មាន . . . ។

ប្រទេសចិនប្រជាំមាតិកា

កាលពីដំនាន់សតវត្សរ៍ទី ៦ ទៅដល់សតវត្សរ៍ទី ១២ មុន

គ្រិស្តសករាជ ខ្សែនអក្សរសាស្ត្ររបស់ប្រជាជនចិនគេមានគម្ពីរ

(ឡូ-គីញ) ហៅថា គីញ-ដី សរសេរជាពាក្យកាព្យ ជាចម្រៀង
របស់ប្រជាជនគ្រប់ជនបទសម្រាប់ច្រៀងឆ្លើយឆ្លងគ្នាពីសតវត្សរ៍
មួយទៅសតវត្សរ៍មួយ . . . ។

គម្ពីរនេះមានជិត ៣.០០០ អត្ថបទនិយាយព្រមព្រៀងអំពី-
មរណភាពនាសព្វភាពសត្វបូតារបស់ប្រជារាស្ត្រនៅជនបទ លាតត្រ-
ដាងឡើងនូវការឈឺចាប់ គ្មានច្រកចេញរបស់មនុស្សក្នុងជំនាន់
នោះ បង្ហាញការព្រួយបារម្ភ, ការខ្លាច, ការក្តៅក្រហាយ,
សប្បាយរីករាយ . . . ជាពិសេសក្នុងគម្ពីរនេះមានអត្ថបទនិយាយ
សរសេរលើកតម្កើងព្រះម្ចាស់ស្នេហា ក្នុងការបន្តសន្តិសុខសុព្វ-
សាធុការ . . . ។

នៅក្នុងសម័យ ខ្មែរ - ដី Confucius លោកនេះបានពិនិត្យ
ត្រិះរិះមើលក្នុងបណ្តាអត្ថបទទាំងឡាយនៅក្នុងគម្ពីរ ឡូ-គីញ
លោក ខ្មែរ - ដី បានជ្រើសរើសយកប្រហែលជា ៣០០ អត្ថបទ
ប៉ុណ្ណោះ ហើយលោកបានបញ្ចូលបន្ថែមទៀតស្តីទាំងឡាយដែល

មានអក្ខរសម្របមនុស្សជំនាន់នោះ ឲ្យមានគំនិតនឹងអធ្យាស្រ័យ
ស្របទៅតាមគំនិតរបស់លោក ។

ក្នុងការប្រៀបធៀប អក្ខរសាស្ត្រចិនក្នុងជំនាន់ ខ្នង - ជើង
មានការលូតលាស់ជឿនលឿនខ្លះដែរខាងផ្នែកគំនិតសម្ភារៈនិយម
ប៉ុន្តែចរិតពិសេសរបស់ ខ្នង - ជើង គឺធ្លាក់ទៅខាងចរិយាខ្លាំងពេក (ស៊ី
តី, សាន, ធីត) មានវណ្ណកម្មផ្សេងៗ មានស្មារតីបំពាក់មនុស្សឲ្យ
ខូចខ្លាចវណ្ណៈខ្លាំងពូកែ លើកតម្កើងទំនៀមទម្លាប់ដែលគ្មានហេតុ
ផល . . . ដូចជាស៊ីបាយកុំឲ្យអស់ត្រាំង, ដួសបាយកុំចាំដល់
អស់ពាន . . . គ្មានសមភាពបុរសស្ត្រី ដូចជារបបមានវៃស
(វៃសក្ខុច, វៃសល្អ, វៃសម៉ៅ . . . យកឈ្មោះតាមវៃសប្រុស) ស្ត្រីគ្មាន
តម្លៃ មានវិធីបូជាស្ត្រីកាលពីដើមដែរ . . . ឥឡូវនេះគេហៅថា
វៃសឧក្យាលទឹក . . . ។ ល។ វាសនារបស់មនុស្សរស់នៅក្នុង
សង្គមត្រូវផ្លាស់ទៅលើព្រះម្ចាស់ស្និត ។

ដល់មកសព្វថ្ងៃនេះ ប្រជាជនចិនបានរុញច្រានខ្លួនឲ្យអក្ខរ

សាស្ត្ររបស់ជាតិគេឲ្យមានតម្លៃជាអតិបរមា ស្របទៅតាមផល
 ប្រយោជន៍នៃសេចក្តីត្រូវការរបស់ជីវិតខាងផ្នែកសម្ភារៈ ក៏ដូចជា
 ខាងស្មារតីប្រកបដោយលក្ខណៈ វិទ្យាសាស្ត្រ យ៉ាងសកម្ម...
 បោះបង់ចោលភាគច្រើន (ជាមូលដ្ឋាន) នូវផ្នែកគំនិតដែលមានជំ-
 នឿមនសមរម្យនឹងទំនៀមទម្លាប់ ដែលមានចរិតយល់សប្តិនិយម
 គ្មានហេតុគ្មានផល ដែលជាទុបសគ្គដល់ជីវភាពមហាជន... ។

ប្រទេសខ្មែរយើង

ខ្លឹមសារសាស្ត្ររបស់ខ្មែរយើង តាំងពីបូរាណមក
 និយាយរួម គឺមាននិន្ទាការគំនិតនិយមជាមូលដ្ឋានដែលបែកចេញ
 មកពីឥទ្ធិពលនៃអក្សរសាស្ត្ររបស់ជនភារ្យនៃជាតិស្រីលោក ។
 ឥទ្ធិពលនៃចលនាអក្សរសាស្ត្ររបស់ស្រីលោក បានហូរចូល
 មកប្រទេសខ្មែរ ដោយការផ្សាយសាសនារបស់គេដែលមាន
 ចរិតពីរយ៉ាងខុសគ្នា ប៉ុន្តែមានមូលដ្ឋានគំនិតនិយមដូចគ្នា ។

១ - អក្សរសាស្ត្រដែលដុះចេញមកពីមជ្ឈិម

ដ្ឋានព្រហ្មនិយម បណ្តារឿងរ៉ាវដែលបកប្រែ ដកស្រង់
 ឬ និយាយរួមទៅថា : បណ្តារឿងរ៉ាវណាដែលមានទាក់ទងដល់
 គម្ពីរវេទទាក់ទងដល់ការសរសើរលើកតម្លឹង ព្រះអាទិទេព ព្រះ
 ម្ចាស់សួគ៌មានព្រះត្រីបុត្រ គឺព្រះនារាយណ៍ ព្រះព្រហ្ម ព្រះឥសូរ
 ជាដើម ទាក់ទងដល់ការបន់ស្រន់អារក្សអ្នកតាខ្មោចព្រាយណ៍
 មានបូជាទៀនធូប សែនព្រាន . . . យកប្តូរទានភាពជាមធ្យា-
 បាយដោះស្រាយដំណើរជីវិត . . . ប្រាសចាកគតិបណ្ឌិត និង
 សុភវិច្ឆ័យដែលជាសត្យាគតិរបស់លោក ដូចជារឿងពមរក្ស
 ទេពសង្ហារ មហាការតយុទ្ធ . . . ជាដើម ។ រឿងអស់ទាំង
 នេះ គឺជារឿងរ៉ាវផ្នែកព្រហ្មនិយម មានចរិតយល់សប្តិ, មិនជាក់
 ស្តែង, អសកម្មនឹងមានគុណភាព ការពារផលប្រយោជន៍របស់
 ពួកអារ្យជននៃជាតិស្រី ។ល។ អក្សរសាស្ត្របែបនេះបាន
 ហូរចូលមកប្រទេសខ្មែរយើងតាំងពីមុនសម័យអង្គរម៉្លេះ គឺថា
 តាំងពីកម្មវិធីសតវត្សរ៍ទី ១ ទី ២ . . . ។

២- អក្ខរសាស្ត្រដែលដុះចេញមកពីមជ្ឈ

ដ្ឋានតុល្យនិយម បន្ទាប់ពីព្រហ្មនិយមមក មានចលនាអក្ខរ

សាស្ត្រមួយបែបទៀត មានការប្រសើរជាងមុនច្រើន មាន

លក្ខណៈណែនាំមនុស្សឲ្យទៅកាន់សេចក្តីសុខ មានចរិតអសកម្ម

ខ្លះ ប៉ុន្តែមានមូលដ្ឋានគំនិតនិយមដ៏ច្នៃ គឺចលនាអក្ខរសាស្ត្រ

ដែលមាននិន្នាការពន្លឺនិយម ចេញមកពីស្រុកឥណ្ឌាដ៏ច្នៃ

ប៉ុន្តែបែកជាពីរភាគ គឺមានគណៈមហាយានមួយនិងគណៈហិន

យានមួយ . . . ។

ក្នុងវិស័យពន្លឺនិយមយើងឃើញមានវណៈកម្មជាច្រើនដែល

មានការទាក់ទងដល់គម្ពីរបុរាណ រឿងដែលឯកស្រី ឬ ចក្រប្រ

ចេញមកពីគម្ពីរព្រះគ្រប់ដកនឹងបញ្ជា សជាតិកជាដើម... និយាយ

អំពីការកសាងបារមីរបស់ពោធិសត្វ ដើម្បីបាទីស្រាសជាព្រះពុទ្ធ

ក្នុងអនាគត នឹងមាននិន្នាការចូរទៅខាងចរិយាប្រដៅមនុស្ស

ឲ្យបាទីត្រឹមត្រង់ បាក់ផ្តុំទៅតាមសាសនាយូតត្រង់លោក

ខ្លះៗ . . . ។

សាសនា ខ្លី - ដី (៥៥៥ - ៤៧៧ មុន គ.ស.) ប្រយោ

មនុស្សឲ្យធ្លាក់ទៅ ខាងចិញ្ចាវែង ប៉ុន្តែគាត់មិនសូវបានប្រឹក

ប្រៀនចំពោះបុណ្យបាប ក្នុងការកាប់សម្លាប់សត្វជាតុយកមក

ចម្រើនជីវិតពេកទេ បានសេចក្តីថា : ខ្លី - ដី ប្រយោមនុស្សឲ្យ

មានគោលគំនិតរបៀបព្រះពុទ្ធវែងខាងចិញ្ចាវែង ធម៌ ប៉ុន្តែមានលាយ

ឲ្យចិញ្ចាវែងសង្កត់ដំនួញ (សម្ភារៈនិយមខ្លះ) ក្នុងការតស៊ូបំរើជីវិត

រាល់ថ្ងៃ . . . ។ល។

ក្រៅអំពីចលនាអក្សរសាស្ត្រដែលមាននិន្នាការផ្នែកទៅតាម

គោលគំនិតទាំងនេះ ខ្មែរយើងនៅមានធនអក្សរសាស្ត្រពីរ

ថែបផ្សេងទៀតដែលមាននិន្នាការជាជាតិនិយមមួយ និងជាបរ-

ទេសនិយមមួយ ដែលកើតឡើងអំពីវប្បធម៌របស់ជាតិដ៏ទៃដែល

គេផ្សាយចូលមក ។

អក្សរសាស្ត្រដែលមាននិន្នាការជាជាតិនិយម (ខេមរ

និយម) និយាយរួមទៅគឺបានលាតត្រដាងឡើងនូវព្រឹត្តិការណ៍

នូវខ្សែជីវិតរបស់ជាតិយើងក៏ពិតមែនហើយ ប៉ុន្តែបើយើងពិនិត្យ

ឲ្យល្អិតល្អន់ទៅយើងឃើញថាមានចរិតពុទ្ធនិយមនឹងព្រហ្មនិយម

ខ្លះៗ លាយឡំគ្នានៅក្នុងនោះ . . . ។ល។ ការនេះជាធម្មតា

ព្រោះថាការគ្រប់ខ្សែយើងមានឥទ្ធិពល នៃ ចលនាអក្សរសាស្ត្រ

ដែលពុទ្ធនិយមនឹងព្រហ្មនិយមនេះ សន្លឹកសម្លាប់នៅក្នុងគំនិតទៅ

ហើយ ៗ មុនគេថែមទៀតផង ។

ក្នុងសម័យប្រទេសយើងត្រូវពួកគាណា និគមនិយមវាជិះជានិ

វប្បធម៌សេរីភាពនិយមរបស់ពួកមានសន្ទុះខ្លាំង ក៏នាំឲ្យអក្សរ

សាស្ត្ររបស់ខ្មែរយើងមួយផ្នែក មាននិរន្តរភាពទៅតាមពួកវាទៅ

ដែលយើងឲ្យឈ្មោះថា : អក្សរសាស្ត្រផ្នែកបរទេសនិយម ។

ពាក្យបរទេសនិយមនេះ គឺមានន័យថាបរទេសថែកខាងលិច

ច្រើនជាង ពីព្រោះថា បរទេសដែលនៅជិតខាងយើងដូចជា

សៀម, យួន, ចិន, លាវ . . . ។ល។ ក៏ត្រូវទទួលឥទ្ធិពលនៃ

វប្បធម៌បរទេសបស្ចឹមនិយមដូចយើងដែរ ។

និយាយសង្ខេបទៅថា : អក្សរសាស្ត្រខ្មែរយើងមាននិទ្ទា
 កា ៤ បែប ឬថាការចលនានៃអក្សរសាស្ត្រខ្មែរយើងបានទទួល
 តទ្ធិពល ៤ យ៉ាង ដែលជានិទ្ទាការវិវត្តទៅតាមកាលៈ ទេសៈ
 និមួយៗ ។

ក្នុងសម័យនេះ នគរយើងបានឯករាជ្យទៀនអក្សរសាស្ត្រ
 របស់យើងមានសន្ទុះយ៉ាងច្រើន ដោយប្រៀបធៀបពីអតីត-
 កាល ។ បណ្តាវណ្ណកម្មយ៉ាងសន្លឹកបានផ្ទុះឡើងបន្តបន្ទាប់គ្នា
 មានចរិតចម្រុះ (mixte) មានលក្ខណៈនយោបាយ, សេដ្ឋកិច្ច,
 វប្បធម៌, សង្គមកិច្ច . . . (លោកិយសច្ចៈ) ប្រទាញប្រទង់មនុស្ស
 ណា នាំមនុស្សទៀតទៅតាមនិទ្ទាការនៃអ្នកសរសេរ ប៉ុន្តែទោះបីយ៉ាង
 ណា និយាយរួមទៅទៀនអក្សរសាស្ត្ររបស់ខ្មែរយើងក្នុងសម័យ
 នេះវាមានចរិតជាក់ស្តែង, មានលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្រច្រើនក្នុងការ
 ចំរើសង្គមមនុស្សតាមលោកិយសច្ចៈ . . . ។ល។ គឺថាអក្សរ
 សាស្ត្រដែលចាប់ផ្តើមមានមូលដ្ឋានជាសម្ភារៈនិយមហើយ ។

ប្រទេសឥណ្ឌា

តាំងពីដើមមក ប្រទេសឥណ្ឌា មានខ្សែអក្សរសាស្ត្រ
 ផ្នែកខាងគំនិតនិយមមនុស្សណាស់ដែរ ពិសេសគឺប្រទេស
 ឥណ្ឌានេះហើយដែលជាអ្នកផ្សាយឥទ្ធិពល នៃវប្បធម៌គំនិត
 និងមតិពោះទ្វីបភូគព្ភ ដោយនិយាយរួមទៅ ។

ឥណ្ឌាគេចូលចិត្តរាប់អាននឹងជឿទៅតាមលទ្ធិ ដែលមាន
 ព្រះត្រីបុត្រ គឺព្រះព្រហ្ម, ព្រះវិស្ណុនិងព្រះសុវរៈជាតំណាង ប៉ុន្តែ
 មនុស្សដែលចូលចិត្តភាគច្រើន (បើយកមធ្យម) គឺគណៈ
 ព្រះវិស្ណុ (ព្រះនារាយណ៍ ឬ ហៅថាព្រះវិម) ។

រឿងរ៉ាវអក្សរសាស្ត្រក្នុងវិស័យលទ្ធិនេះ ច្រើនតែចុះ
 ចេញមកអំពីគម្ពីរវេទ ។ វេទប្រែថាចេះដឹង ។ អត្ថបទនៅ
 ក្នុងគម្ពីរវេទនេះមានកត់សំគាល់នូវពាក្យ (សំដីជាធម៌អាថ៌កំបាំង
 សូត្ររបស់ប្រជាជនគេ) (មានអ្នកប្រវត្តិសាស្ត្រខ្លះបោះនិយាយ
 ថា : គម្ពីរឈ្មោះវេទនេះ ជាឈ្មោះលទ្ធិមួយមានមនុស្សព្រហ្ម

ចាប់កំណើតដំបូងបង្អស់នៅស្រុកអេហ្ស៊ីប ដែលនិយមការបូជា
យកទេពាខ្មោចព្រាយណ៍ អារក្សអ្នកតាជាធំ... មិនមែនយក
ព្រះត្រីបុត្រជាធំទេ) ។

គម្ពីរវេទមាន ៤ ក្បាលធំៗ ប៉ុន្តែដោយក្បាលទី ៤ មាន
ក្រោយគេ ហើយគេហៅតម្កនមកតែថ្មី ម្ល៉ោះហើយគេច្រើន
ហៅថាវេទបីទៅ (ត្រៃវេទ) ។

គម្ពីរវេទ ឬ ហៅថា សាសនាវេទនេះ គឺជាសាសនាមួយ
ការពារផលប្រយោជន៍របស់ជនអារ្យៈ នៅប្រទេសឥណ្ឌា កើត
ចេញមកពីជំនឿរបស់មនុស្សចំពោះព្រះអាទិទេព (វេទៈ) ដែល
គ្មានរូបពិតប្រាកដបិតនៅគ្រប់កន្លែងនៃលោកសន្ធិវាស... ។ល។

ត្រៃវេទ = វេទ ៣

១- ឫកវេទ Rig véda កើតប្រហែលជា ១០០ ឆ្នាំមុន

គ. ស... គម្ពីរនេះនិយាយច្រើនអំពីតែវិធី

បូជា យេជ្ញ (យជ្ញ) បូជាព្រះធឿន ។

(ក្នុងការព្រឹត្តិកុណ, លើកតម្កើង ឬសរសើរ) ។

២- យជ្ជិវេទ Yajour véda និយាយព្រះរៀបអំពីវិធី

បូជា យជ្ជ.

៣- សាមវេទ Sâma véda សរសើរជាពាក្យកាព្យ

និយាយច្រើនតែអំពីវិធីបូជាទេពា . . . ។

៤- អថរវេទ Atharwa véda (ខ្មែរហៅក្លាយទៅជា

មេកាថានដែលនាំឲ្យសាមមន្តអាគម) ។

តាមការពន្យល់របស់សាសនានេះ គេនិយាយថា : ព្រះ

អាទិទេពបានប្រទានគម្ពីរទាំងនេះ (គឺព្រះនារាយណ៍) ឲ្យមក

ព្រះមន្ត (មន្តប្រក្លាយជាមនុស្ស) ព្រះមន្តនេះបានពន្យល់ឲ្យដល់

ពួកតាបសបូសី តាបសបូសីបានពន្យល់ដល់ពួកព្រាហ្មណ៍ ។

ប៉ុន្តែមានពួកមនុស្សអាក្រក់ គឺយក្សពរាជវេចះតែមកលួចយក

គម្ពីរនេះបានជាចេះតែមានរឿងច្បាំងគ្នាមិនឈប់ តួយ៉ាងដូចជា

រឿងនារាយណ៍ទេសាវតារ មានរឿងមស្សាវតារ (ត្រី) កុរុមាវតារ
(អណ្តើកកូរទឹកអម្រិត) ព្រះរាមចន្ទនិងវង្សនារាយណ៍ (ព្រហ្មត្រ័យ)
សុំដំណឹងហានក្នុងរឿងត្រីក្រម . . . ។ល។ ជាដើម ។

តាមការពិនិត្យរួមចំពោះគម្ពីរវង្សនារាយណ៍នេះ យើងអាចយល់

បានដោយធ្វើការសង្កេតដូចតទៅ :

ក្នុងវិស័យសង្គមកិច្ច : គម្ពីរវង្សនារាយណ៍នេះបានកត់ត្រានូវចលនា

នយោបាយដែលមានដំណើរជាប្រវត្តិសាស្ត្រនិងសង្គមកិច្ចនៃពួក
ជនអារ្យ (Aryens) ។ ចំណែកខាងជំនឿវិញ គម្ពីរវង្សនារាយណ៍នេះ

បានលាតត្រដាងយ៉ាងច្បាស់នូវគុណភាពរបស់ព្រះព្រហ្ម ព្រះ-
នារាយណ៍និងព្រះឥសូរ (ត្រីបុត្រ) ។ បើនិយាយខាងអក្សរ

សាស្ត្រវិញ គម្ពីរវង្សនារាយណ៍នេះបានបង្ហាញឲ្យយើងឃើញនូវសភាព
ឈឺចាប់, កំសត់ទូតិស មានចរិតផ្តាច់មុខ (fanatique) ក្នុងការបំរើ

សេចក្តីប្រាថ្នាដែលខ្លួនមានជំនឿ ក្នុងហានក្នុងការអនុវត្តន៍តាម
មរណសញ្ញាតនារបស់ខ្លួនក្នុងជំនាន់នោះ ដែលខ្លះការពិចារណា

យ៉ាងខ្លាំង . . . ។

បន្ទាប់ពីអក្សរសាស្ត្រផ្នែកព្រហ្មនិយមមក នៅប្រទេស
 ឥណ្ឌា ក៏ចាប់ផ្តើមមានចលនាអក្សរសាស្ត្រផ្នែកព្រហ្មនិយមទៀត
 ដែលមានមូលដ្ឋានគំនិតនិយមដូចគ្នា ។ ផ្នែកខាងនិទានការនៃ
 អក្សរសាស្ត្រព្រហ្មនិយមនៅប្រទេសឥណ្ឌា មានចំរើននឹងសភាព
 ប្រហែលគ្នានឹងស្រុកខ្មែរយើងដែរ ខាងមូលដ្ឋាន ខុសគ្នាតែ
 ត្រង់នៅប្រទេសឥណ្ឌា ប្រជាជនគេកាន់ច្រើនសាសនាណាស់
 ហើយសាសនានីមួយៗ ក៏មានច្រើននិកាយថែមទៀតផង ។
 គ្រាន់តែសាសនាព្រះពុទ្ធតែមួយ ប្រជាជនគេជឿហើយកាន់
 ទម្លាប់ផ្សេងៗ គ្នាផងទៅ ៧១ និកាយ ហេតុនេះយើងយើង
 ថានៅស្រុកឥណ្ឌា ខ្លឹមអក្សរសាស្ត្ររបស់គេក៏មានចំរើន
 ច្រើនច្របល់មិនសូវឯកភាពប៉ុន្មានដែរ . . . ។

ក្នុងចំណោមវណ្ណកម្មដែលមាននិទានការជាព្រហ្មនិយមយើងអាច
 សង្ខេបយកខ្លឹមសារបានដូចតទៅនេះ ។

អក្សរសាស្ត្រទាំងនោះ ប្រដៅមនុស្សឲ្យស្គាល់ច្បាស់យ៉ាង

ណាដែលហៅថាច្បាប់កម្ម-ផល អន្តរាលតាមប្រាណ ក្នុងវដ្ត-
 សិក្សាដែលគេថាជាកន្លែងទុក ប្រដៅមនុស្សឲ្យយល់ការពិត
 ៤ យ៉ាង (អរិយសច្ចៈ ៤ Les quatre vérités) ដែលជាមាតា
 ដឹកនាំមនុស្សទៅកាន់ឋានបរមសុខ គឺព្រះនិព្វាន (កន្លែងដែល
 គ្មានកើតស្លាប់តទៅទៀត) ។

ក្នុងការសង្ខេបអត្ថសន្តិបណ្ណាវណ្ណកម្មទាំងនោះ យើង
 ឃើញថា : គោលគំនិតសំខាន់ៗ គឺពន្យល់មនុស្សឲ្យយល់ថា
 វដ្តសិក្សា គឺជាសមុទ្រទុក្ខនៃសត្វលោក (កើត, ចាស់, ឈឺ,
 ស្លាប់) ដំរាបណាសត្វលោកនៅមានកើតស្លាប់តទៅទៀតដំរាប
 នោះ សេចក្តីទុក្ខរបស់សត្វលោកចេះតែបន្តគ្មានទីបំផុត (វិលចុះ
 វិលឡើង) ដោយសារចំណងនៃតណ្ហា Passion (ចង់រស់, ចង់
 ល្អ, ចង់សប្បាយ, ចង់មាន...) ចង់ភ្ជាប់នឹងសម្ភារៈខាងក្រៅ
 (ពណ៌សប្បុរ, ឧដារស, រូបភាព...) របស់អាត្ម័ន Atman
 គឺរូបអញ ។

ក្នុងការសង្កេតអាត្មា > អាត្មន > អញ > រូប le moi ៖

ឲ្យជ្រាបទៅទៀត យើងឃើញថា : បើសិនណា ជា "អញ" នេះ

បន្តចំណង់ក្នុងជីវិតទៅទៀត ។

មិនគ្រាន់តែក្នុងមួយជាតិអញនេះប៉ុណ្ណោះទេ ដែលត្រូវ

ទទួលទុកក្នុងវដ្តសង្សារ សូម្បីតែជាតិផ្សេងៗ ដែលបន្តពីអញ

នេះទៅទៀត ក៏ត្រូវតែទទួលរងទុកមិនចេះអស់មិនចេះហើយ

ដែរ ពីព្រោះគេយល់ថា : លោកគឺទុក រស់ក្នុងលោក គឺ

រស់ក្នុងទុក ហេតុនេះ បើបងផុតទុកត្រូវរកផ្លូវចេញឲ្យផុតពី

លោក គឺមានដែលគ្មានលោក គ្មានរូប សូន្យ ឬ ហៅថា

ព្រះនិព្វាន . . . ។ គេយល់ថា ការកើតស្លាប់របស់មនុស្ស

អនុវត្តទៅវិលចុះវិលឡើង ដូចជាកង់រទេះ អស់មួយជំនៅមួយ

ជំនុំ . . . មិនមែនស្លាប់ទៅសូន្យឈឹងនោះទេ គឺថាស្លាប់ទៅ

ហើយតែមកចាប់កំណើតឡើងវិញ (មនុស្សដែលមកចាប់កំណើត

នោះមិនមែនមនុស្សថ្មីទេ គឺមនុស្សចាស់ៗ ដែលបានស្លាប់ពី

មុន) ។ អ្នកខ្លះឲ្យនិយមថា : វដ្តសង្សារគឺជាកន្លែងមានស្លាប់នឹង
 មានកើត ។ យើងយល់ពាក្យថា “ មានស្លាប់នឹងមានកើត ”
 វដ្តសង្សារនឹងពាក្យថា “ ស្លាប់ហើយមកចាប់កំណើតកើតម្តង
 ទៀត ” ។

គេយល់ថា : ទុក្ខវេទនារបស់មនុស្សជាតិនេះ គឺជាផល
 នៃកម្មរបស់មនុស្សជាតិមុន បើមនុស្សប្រព្រឹត្តអំពើអ្វីមួយដែល
 គេហៅថា អាក្រក់នៅក្នុងជាតិនេះ អំពើអាក្រក់នេះនឹងទៅជា
 ផលវិភាគនៃសេចក្តីទុក្ខឲ្យយើងទៅជាតិក្រោយ . . . ។

មនុស្សរស់នៅក្នុងវដ្តសង្សារ ដំរាបណាមិនទាន់ចេះរកផ្លូវ
 បំបាត់ទុក្ខបាន គឺថាបំបាត់តណ្ហា ដំរាបនោះទុកចេះតែអនោល
 តាមប្រាណមិនចេះអស់ . . . ។

បំបាត់តណ្ហានៅក្នុងទស្សន៍ពុទ្ធនិយម មិនបានសេចក្តីថា
 ត្រូវតែរំលាយខ្លួន (រំលាយខ្លួន) ឲ្យបាត់ (គឺស្លាប់) នោះទេ
 ធូយទៅវិញ គឺត្រូវចេះត្រូវចេះពិចារណាតាមផ្លូវសីល, សម្មាធិ,

បញ្ហា . . . តាំងចិត្តឲ្យនៅជាកណ្តាល គ្មានជាប់នឹងសភាវៈអ្វី
 ទាំងអស់ (១ ថ្ងៃ) ។ បានសេចក្តីថា តាំងចិត្តជាកណ្តាល
 គឺគ្មានការរំភើបចំពោះវត្ថុ ចំពោះសភាវៈអ្វីទាំងអស់ ពោះបីជីវិត
 ខ្លួនក៏ដោយ . . . ។ ខាងលើនេះជាការសង្កេតក្នុងអតីតកាល
 ចំណែកឯខ្លួនវិញធម៌ក្នុងសម័យបច្ចុប្បន្ននៃប្រជាជនឯណា ក៏
 កំពុងតែមានសន្ទុះច្រើន ដូចជាប្រទេសនានាដែលគេកំពុង
 កសាងប្តីអីដឹងដែរ ពោះបើនៅទទួលឥទ្ធិពលពីខ្លួនវិញធម៌
 របស់ពួកបស្ចឹមប្រទេសខ្លះៗ នៅឡើយក៏ដោយ . . . ។ល។

ប្រទេសជប៉ុន

ក្នុងការប្រៀបធៀប ប្រជាជនជប៉ុនក៏កាន់សាសនាដែល
 មានចរិតគំនិតនិយមមិនអន់ណាស់ដែរ ដូចជាសាសនាយ៉ាតូ
 សាសនាព្រះពុទ្ធតែកមហាយាន . . . ។ ហេតុនេះយើងអាចយល់
 បានថា ខ្លួនអក្សរសាស្ត្ររបស់ប្រជាជនជប៉ុនក៏មាននិទ្ទាភារ
 គំនិតនិយមបែបព្រហ្មបែបព្រះពុទ្ធស្រដៀងៗនឹងខ្មែរ, ចិន, យួន
 លាវ . . . អីដឹងដែរ ។

កង្កីប្រាសាទ **KOJIKI** (គឺជាប្រាង្គកត្តសំគាល់នូវរឿង

ព្រេងផ្សេងៗ ពីបុរាណរបស់ប្រជាជនជប៉ុន) ដែលជាសៀវភៅ

រាប់រៀបត្រួតការណ៍តាំងពីយុគកើតទឹកកើតដីមានប្រព័ន្ធទេពា

៧ អង្គតាមទស្សន៍ជំនាន់នោះរបស់ជាតិគេ ។

គម្ពីរទាំងនោះបានបង្ហាញឲ្យយើងឃើញថា : កាលដើម

ឡើយមានបងប្អូនពីរនាក់ ១. ឈ្មោះអ៊ុសាណាស៊ី **IZANAGI**

១. ឡើតឈ្មោះអ៊ុសាណាមី **IZANAMI** ត្រូវបញ្ជាវត្តស្ថានលើ

(ព្រះអាទិទេព) ថាឲ្យចុះមកបង្កើតនគរជប៉ុន ។ បងប្អូនទាំងពីរ

នាក់នេះបានយកគ្នាជាប្តីប្រពន្ធ ក្នុងករណីអកុសលប្អូនត្រូវស្លាប់

មុនទៅ ចំណែកឯបងទៅរស់ម្នាក់ឯងស្រងេះស្រងោចសោក

ស្តាយខំដើរទៅគ្រប់ទីកន្លែងដើម្បីរក ប៉ុន្តែមិនប្រទះសោះ ។

ក្នុងពេលចុះទៅឮតទឹកជម្រះកាយនៅក្នុងទន្លេ បងទាំងនោះចេះ

តែយំសោក... ដល់ពេលឡើងមកលើគោកឯមាត់ច្រាំងវិញ ទឹក

សំបោរដែលហូរចេញមកពីទន្លេប្រមុះក៏ក្លាយទៅជាទេពាត្តណាមី

ផ្កាឈូក ឬ រន្ទះបាញ់ - ទឹកភ្នែកខាងឆ្វេងក្លាយទៅជាព្រះអាទិត្យ
 ទឹកភ្នែកខាងស្តាំក្លាយទៅជាព្រះចន្ទ . . . ។ល។ ក្រៅអំពី
 នេះ នៅក្នុងគម្ពីរនោះមានកត់សំគាល់រឿងរ៉ាវផ្សេងៗ ជាច្រើន
 ទៀតដែរ ដែលមានចរិតលើកតម្កើងសាសនាគោ ឬជាព្រះ
 អាទិត្យ ដែលមានព្រះអាទិទេព មីកាដូ ជាតំណាង (Shintoisme)
 នឹងពុទ្ធសាសនាផ្នែកអចរិយវាទដែរ . . . ។

ចម្រៀង Chansons de geste របស់បារាំង

ពាក្យថា geste នេះមានន័យថា : អំពើជ័យជំនះជីវភាពនៃ
 វរបុរសទាំងឡាយតាមពាក្យ gesta ។

Chansons de geste នេះ គឺជាចម្រៀងជ័យជំនះ (ÉPOPÉE)
 មួយដែលមានចរិតលើកតម្កើងសរសើររបបណ្តាជ័យជំនះដ៏ក្លាហាន
 ប្រកបដោយពលកម្មនៃបណ្តាវរបុរស ប៉ុន្តែមានពណ៌សម្បូរដែល
 ទេពានិយម ឬ ថាគំនិតយល់ស្តីនិយមខ្លះៗ . . . ។ល។

ចម្រៀងទាំងនោះមាន ៣ ប្រភេទ គឺ : ចម្រៀងរីករាយនៃ
សាឡាម៉ាញ ចម្រៀងរីករាយនៃហ្គីយ៉ូមដូរ៉ង់ Guillaume d'orange
ហ្គីយ៉ូមនិងចម្រៀងរីករាយនៃ ដុនម៉ាយ៉ង់ Don Mayence ។

ភាសិតនិងចម្រៀងរបស់វៀតណាម

ចម្រៀងនិងភាសិតរបស់ជនជាតិវៀតណាម គឺជាកម្រង
ពាក្យដែលគ្មានវគ្គ គ្មានជំពូកឱ្យប្រាកដប្រជាទេ ។
អត្ថសន្លឹកគុណ ភាពរបស់ចម្រៀងនិងភាសិតទាំងនោះមាន
ចំណុចហ្នឹកហ្និនមនុស្សឱ្យកាន់ចរិយាធម៌គ្រឹមគ្រូ ឱ្យមានសភាព
ទន់ភ្លន់ក្នុងការរស់នៅរាប់អានគ្នាទៅវិញទៅមក ។ ខ្សឹនអក្សរ
សាស្ត្រទាំងមូលរបស់ជនជាតិវៀតណាម និយាយរួមទៅ គឺមិន
ខុសពីអក្សរសាស្ត្ររបស់ចិនប៉ុន្មានទេ ខាងរូបភាពក៏ដូចជាមូល
ដ្ឋាន ។ កាលពីដើមមុននឹងមានអក្សរ កុក - ងី (គឺអក្សរវៀត
ណាមសព្វថ្ងៃនេះ) ជនជាតិវៀតណាមប្រើអក្សរ “ហាន”
(គឺអក្សរចិន) ។ វៀតណាមគ្រូចិនជំនុំជាងអស់រយៈ

ពេលយ៉ាងយូរទៀតផង ហេតុនេះយើងអាចសន្និដ្ឋានបានថា :
 ខ្សែនវប្បធម៌ទាំងមូលរបស់វៀតណាម ក៏ជាខ្សែនវប្បធម៌របស់
 ចិនអំពីដំបូងដែរ ។ ម្យ៉ាងទៀត ពាក្យខ្មែរយើងហៅថាយួនៗ នេះក៏
 វាមានបូសគល់ជាប្រវត្តិសាស្ត្រទៀត គឺថាកាលពីដើមយួននេះ
 គឺជាជនជាតិមួយ ដែលខ្នាតមកពីស្រុកយួនណាង YUNNAN
 ប្រទេសចិនខាងត្បូង ហេតុនេះហើយភាគច្រើនទំនៀមទម្លាប់ចិន
 នឹងវៀតណាម គឺតែមួយមានអក្សរស្រ្តីយដូចគ្នា (ថ្ងៃចូលឆ្នាំ,
 វិធីសែនព្រេន, ជាកំណ្លោះកូនចៅយកសែតាមខាងប្តី...។ល។)
 និយាយសង្ខេបទៅ អក្សរសាស្ត្រ, ខ្សែនវប្បធម៌, សាសនា...
 របស់ជនជាតិចិន នឹងវៀតណាមមានសភាពប្រហែលគ្នាណាស់
 បើយើងយល់អក្សរសាស្ត្រវៀតណាមច្រើន គឺយើងអាចយល់
 លក្ខណៈអក្សរសាស្ត្រចិនបានច្រើនដែរ ហើយខាងមូលដ្ឋាន...។

ម៉ាឡាយ

ខ្សែអក្សរសាស្ត្រប្រជាមានិតរបស់ជនជាតិម៉ាឡាយ រួម-

មានពាក្យបណ្តាំទេនាន ដែលជនជាតិម៉ាឡាយូជឿថា ជាពាក្យ
មានអច្ចរយភាពខ្លាំងពូកែសក្តិសិទ្ធិអាចជួយខ្លួនឲ្យធ្វើរបរបាន . ។

ចម្រៀង = ចម្រៀងទាំងនោះមានចរិតលើកសរសើរ

ព្រះអាទិទេព នឹងលាភត្រដាងថ្វាយព្រះអាទិទេពឲ្យយល់បាន
នូវសភាពជីវិតយ៉ាងយុទ្ធរបស់ខ្លួន . . . ។

ពាក្យបង្គំស្នង = មានពាក្យបង្គំស្នងសុំសេចក្តីសុខ

សេចក្តីចម្រើនព្រះព្រាហ្មណ៍ ខ្លោច អារក្ស អ្នកតា . . . ។

ទិណ្ឌាភិម្មបទ = មានពាក្យពោល ឬ ជាចម្រៀង

មានចរិតជាក់ចោសដល់អំពើខុសទាំងឡាយណា ដែលខ្លួនបាន
ប្រព្រឹត្តក្នុងពេលធ្វើវត្ត នឹងក្នុងពេលដែលខ្លួនបន់ស្រន់ស្នើសុំពរ
សំពះសារធុការព្រះព្រាហ្មណ៍ ព្រះព្រាហ្មណ៍ . . . ។

អក្សរសាស្ត្រប្រែប្រួលបុរាណ Classique

អត្ថន័យ - អក្សរសាស្ត្រប្រែប្រួលបុរាណ (ពិសេសនៅ

ប្រទេសអរុប) គឺជានិទាតាអក្សរសាស្ត្រមួយយ៉ាងដែលគ្រឿង
មករករបៀបសរសេរលាតត្រដាង សតិការម្នាក់ បែបនៃ
គន្ធី ក្រិតវិទ្យាតាមរបៀបពីដើម... ។

នៅប្រទេសបារាំង ចលនាអក្សរសាស្ត្រប្រែប្រួលនេះ

មានលេចឡើងនៅក្នុងសតវត្សរ៍ទី ១៧ គឺជាអក្សរសាស្ត្រមួយ
យ៉ាងដែលគ្រឿងមកយកបែបបទចាស់ពីដើម នៃ វប្បធម៌របស់
ជនជាតិក្រិក - ឡាតាំង ។ នៅស្រុកខ្មែរយើង ពោះបីជាចលនា
អក្សរសាស្ត្រប្រែប្រួលបែបខាងលើនេះ ក៏មានស្តីមានលក្ខណៈ
លេចឡើងដោយច្បាស់លាស់ គួរឲ្យយើងចង់ក្រងបានដោយ
ជាក់លាក់ អាចចាត់ទុកថាជាចលនាមួយដ៏គ្រប់គ្រាន់ដូចជាប្រ-
ទេសគេបាន ប៉ុន្តែយើងក៏មានឥទ្ធិពលអក្សរសាស្ត្រប្រែប្រួល
សន្លឹកណាស់ដែរដែលត្រូវទទួលមកពីប្រទេសឥណ្ឌា ប្រទេស
ចិន... ។ល។

ចលនាអក្សរសាស្ត្រចារឹកនៃបច្ចុប្បន្ន :
យើងអាចបែងចែកចលនាអក្សរសាស្ត្រចារឹកនៃបច្ចុប្បន្នជា ៣

ចំណែក (ជំនាន់) ដោយច្បាស់លាស់ គឺ :

- ១ - សម័យមុនរបៀបបច្ចុប្បន្ន ១៦០០ - ១៦៥៧.
- ២ - សម័យរបៀបបច្ចុប្បន្ន ១៦៥៧ - ១៦៨៧.
- ៣ - សម័យរបៀបបច្ចុប្បន្នត្រូវអន់ថយ ១៦៨៧ - ១៧១៥.

បណ្តា ការពិសេស ៗ នៃចលនាអក្សរសាស្ត្រនេះ គឺ :

ក- ខាងផ្លូវចិត្តនឹងខាងចរិយា គឺជាត្រូវតែប្រព្រឹត្តឲ្យបានត្រង់
ត្រឹមត្រូវតាមគន្លងនៃខ្សែនរចនាដ៏ជំនាន់ ក្រិក - ឡាតាំង ។
បណ្តា ទុពាហរណ៍ រឿងរ៉ាវ ឬ ជាវណ្ណកម្មផ្សេង ៗ ក្នុងជំនាន់នោះ
វាមានតម្លៃតែនៅក្នុងផ្នែកអក្សរសាស្ត្រប៉ុណ្ណោះទេ ចំណែកឯ
ខាងផ្នែកសតិការម្បណ៍ ការវិណ្ឌនាំមនុស្ស . . . គឺនៅតែយក
ស្មារតី នៃ សាសនាព្រះយេស៊ូជាមូលដ្ឋាននៃផែនការនិពន្ធ
រឿងរ៉ាវផ្សេង ៗ . . . ។

គេយកសម្មាមតិ (Raisonnement) ជាធំជាកំពស់លើមនោ-
 សញ្ញាតនា (Sentiment), ក្នុងការនិពន្ធគមនិស្សរមានយើង
 ស្មារតីអាត្មានិយមពាក្យ, ភាគច្រើនក្នុងបណ្តាវណ្ណកម្មទាំងនោះ
 អ្នកនិពន្ធសុទ្ធតែប្រគល់ពាក្យសំដីនិយាយឲ្យទៅអ្នកដទៃ ដែលជា-
 បុគ្គលិកសំដីដទៃទៀត ។

ពាក្យសំដីវេហារត្រូវឲ្យស្រួលបូកគុរសម, និយាយពីសម្បទ
 ឲ្យច្បាស់ ផ្អែមល្អម បណ្តាសអន្តរលើកដាក់... ត្រូវចៀស
 វង់ពាក្យសំដីណា ដែលថ្លង់ការណ៍តែងដោយស្វ័យពាក ។

បើរឿងល្អានវិញ ត្រូវអធិប្បាយសំដីដទៃទៀតឲ្យស្រប
 ទៅតាមក្បួនដែលគេហៅថា “ត្រីសណ្ឋាន” ឬថា “ឯកភាព
 ៣ យ៉ាង trois unités គឺ :

- ១ - ឯកភាពទីកន្លែងដែលកើតមានរឿងនិមួយ ។ Unité
de lieu.
- ២ - ឯកភាពពេលវេលាដែលកើតមានរឿងនោះ Unité
de temps.

៣- ឯកភាពចលនានៃផ្ទៃរឿង Unité d'action គ្រប់

ប្រភេទវណ្ណកម្មត្រូវតែកញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់លាស់ រឿងស្នេហាមិន

ត្រូវឲ្យលាយឡំនឹងជ័យជំនះវិភាព ÉPOPEE រឿងបូកកំផ្លែ

(Satirique) មិនត្រូវឲ្យលាយឡំ ប្របូកប្របល់នឹងរឿងអត្តា-

ធិប្បាយ . . . ។ល។

យូរៗមានផ្នែកវណ្ណៈខ្លាំងតូចមានសេចក្តីនាម៉ុនជាដើមធ្វើត

ឧកាសដើម្បីពង្រឹងប្លែងអំណាចរបស់ខ្លួន ពួកកវីនិពន្ធសិល្បៈកវ

កំប្រែក្លាយខ្លួនទៅជាពួកបូកកំផ្លែកំប្រៀង បណ្តាវណ្ណកម្មខ្លាំង

នោះគ្មានចរិតប្រជាមានិត គឺថាជាវណ្ណកម្មដែលលើកសរសើរ

វណ្ណៈខ្លាំងតូច . . . ។ល។

អក្សរសាស្ត្របែបបូកណាបសខ្មែរយើង

ដើរទ្រង់មតានឹងខ្លឹមអក្សរសាស្ត្ររបស់ប្រជាជនយើង ត
 សម័យដើម (សម័យមុនលទ្ធិព្រហ្មចូលស្រុក) កាលនោះខ្មែរ
 យើងមិនទាន់មានអក្សរទេ គេប្រើនិយាយផ្សាយតៗ តា តាម
 មាត់ទេ ។ ចលនាអក្សរសាស្ត្របែបបូកណាដែលផ្សាយ
 ចេញមកពីឥណ្ឌាក៏ចាប់ផ្តើមមានឥទ្ធិពល ដោយមុនដំបូងប្រើ
 អក្សរជាសំស្ក្រឹត (នៅលើសិលាចារឹក) កត់ត្រាសំគាល់ហេតុ
 ភេទ ឬ ព្រឹត្តិការណ៍ផ្សេងៗ ជាអក្សរសំស្ក្រឹត ។

លោកសុផេស ចាវីហ្វាដ សាលាបូព៌ាប្រទេសបារាំងបាន
 ឲ្យដឹងថា : ភាសាសំស្ក្រឹតជាភាសាអ្នកប្រាជ្ញសម្រាប់ធ្វើបញ្ជីកត់
 ត្រារឿងហេតុរបស់ស្តេច (នៅឥណ្ឌា) គេយកទៅប្រើសម្រាប់
 ជនអាព្យ) សេចក្តីដែលតែងជាភាសាសំស្ក្រឹតសុទ្ធតែរៀបរៀង
 ជាពាក្យកាព្យ មានក្បួនខ្លាត ក្រិក្យក្រមទន់កូនត្រឹមត្រូវ . . . ។

វណ្ណៈកម្មផ្សេងៗ ប្រើនិយាយសរសើរលើកតម្តីវណ្ណៈ
 ខ្លាំងតូចដែលចម្លងចេញមកពីប្រទេសឥណ្ឌា ដូចជារឿង

នាវាយណ៍ទសាវនា... ជាដើម យកមធ្យោបាយកាប់សម្លាប់

មានមន្តអាគមតាមគម្ពវេទ ។

ចន្ទាចត្តនោះមកមានអក្សរសាស្ត្របែបបូរាណ ដែល

ផ្សាយជាភាសាមគធៈទៀត ដូចជារឿងជាតកនៅក្នុងគម្ពបាលី

បូរាណ... ។ យកច្បាប់កម្មផល loi de la causalité ដោះ

ស្រាយសេចក្តីសុខទុក យកធម៌ខ្លួនមកទប់ទល់នឹងការវេទនា

លំបាកនឹងយកលទ្ធិសន្តិភាពនិយមមកដោះស្រាយ ទំនាស់តាម

ពុទ្ធសាសនា... ។

ក្រៅអំពីនោះ រឿងបែបបូរាណដែលមានចរិតប្រជាមានិត

គំនិតណាស់ដែរ រឿងទាំងនោះមិនសូវមានតម្លៃជាអក្សរ

សាស្ត្រទេ ពីព្រោះពីដើមមកគេមិនសូវមានកត់ត្រាជាសៀវភៅ

ឬក្រាំងផ្សេងៗ រឿងទាំងនោះគេច្រើននិយាយប្រាប់គ្នាតៗ តាម

មាត់ ហើយរកអ្នកនិពន្ធក៏មិនឃើញផង ។ ប៉ុន្តែ ទោះបីយូរ-

យោងមិនសូវបានត្រឹមត្រូវ គ្មានលក្ខណៈអក្សរសាស្ត្រ ក៏ដោយ

ក៏រឿងនាំឯនោះវាមានអត្ថាស គឺថាតម្លៃសត្វអាមណ៍ល្អប្រើទុក្ខ

ការណែនាំមនុស្សទៅរកសេចក្តីសប្បាយ សេចក្តីសុខហើយ

មានសេរីភាពទៀតផង ដូចជារឿង “សិស្សនឹងគ្រូ, រឿងឥតុក

រើសកូនប្រសា, អាឡេវី, ធនញ្ចុយ . . . ។ល។

ការបដិវត្តន៍អក្សរសាស្ត្រ

ក្នុងករណីមានការប្រែប្រួលធំដុំជាប្រវត្តិសាស្ត្រខាងអង្គការ

នយោបាយ, អង្គការសេដ្ឋកិច្ចនិងវប្បធម៌សង្គមក៏ដូចជា . . .

ការប្រែប្រួលខាងអក្សរសាស្ត្រក៏គេឃើញមានលេចឡើងដែរ ។

នៅប្រទេសបារាំង ការបដិវត្តន៍អក្សរសាស្ត្រមានកើត

ឡើងនៅក្នុងសម័យវិទ្យានិវត្តន៍ *Epoque de la Renaissance* ក្នុង

សតវត្សរ៍ទី ១៤, ១៥ បន្ទាប់មកទៀតដល់ការកែប្រែសាសនា

ដល់ការចលនាអក្សរសាស្ត្រមហាវិជ្ជាសមោធានជំនាន់ *Diderot*.

នៅប្រទេសចិន ការបដិវត្តន៍អក្សរសាស្ត្រមានលេចឡើង

បន្ទាប់ពីការបដិវត្តន៍នយោបាយឆ្នាំ ១៧១២ រំលឹក ទ្រៀវ -

ម៉ាន់ - ថាន់ ។ បន្ទាប់មកមានអសរលោក ហោ - ទីនិង គូប -

ម៉ាកញ្ជៀក ធ្វើបដិវត្តន៍អក្សរសាស្ត្រ និងពង្រីកពង្រីងថែមបន្ត

បន្ទាប់គ្នា . . . ។

នៅស្កុវឡែត បន្ទាប់ពីបដិវត្តន៍ទី ១០ មក នៅប្រទេស

មានប្រយោជន៍ ចន្ទាប័ត្រ ១៨៧០ នៅរៀន ណា មក កម្មវិធី ១៧១៨
និងនៅប្រទេសខ្មែរយើង ចន្ទាប័ត្រ សង្គ្រាម លោកលើកទី ២ មក ។

លក្ខណៈ ពិសេស នៃ ការ បដិវត្តន៍

បដិវត្តន៍ អក្សរ សាស្ត្រ មិន មាន ន័យ ថា បង្កើត ចលនា អក្សរ
សាស្ត្រ ក្នុង កំឡុង មួយ ពេល ហើយ មាន ចរិត ឯកជន ទាំង ពួក
ទាំង ក្រុម នោះ ទេ និយាយ ដល់ ការ បដិវត្តន៍ អក្សរ សាស្ត្រ គឺ
យើង ត្រូវ និយាយ ដល់ មហាជន ទាំង អស់ គ្នា មាន គំនិត កែ ប្រែ ក្នុង
រយៈ មួយ យ៉ាង វែង ធ្វើ ឲ្យ អក្សរ សាស្ត្រ មាន លក្ខណៈ ស្រប នឹង
ការ ទាមទារ របស់ មនុស្ស ស្រប នឹង សមត្ថភាព របស់ ប្រជា-
ករ ។ល។ មាន សតិ ការ ម្នាក់ ធ្វើ និយាយ មាន គំនិត ដឹក នាំ ទៅ
រក សុភមង្គល នឹង វិធី ប្រើ ពាក្យ ពេច និយាយ មាន ចរិត ប្រជា-
មានិត ។

ទី ដៅ នៃ ការ បដិវត្តន៍ = ទី ដៅ នៃ ការ បដិវត្តន៍ អក្សរ

សាស្ត្រ នៅ ពេល កន្លង ទៅ ជិត ៗ នេះ គឺ :

- ដើម្បីវាយបំបាក់វិធីចាស់ បំបាក់របៀបសរសេរវែង

បានសេចក្តីតប វត្តភ្នំពាក្យសំដីតាមពួកអក្ខរក្ស ។

- ដើម្បីពង្រីកការសរសេរនិងមានប្រយោជន៍ជាម៉ាក បំរើ

មហាជនទូទៅ . . . ។

- ដើម្បីវាយបំបាក់គំនិតលាភត្រង់ការពិត តែមិនហ៊ាន

និយាយចំៗ (និយាយវិលវែង) តាមរបៀបបូកលាចរិត . . .

littérature classique.

- ដើម្បីពង្រីកខ្លឹមសារសាស្ត្រលោកីយសច្ចៈ និយាយ

ការពិត (Vérisme) ដោយរបៀបសរសេរថ្មី ពេញច្បាស់ជឿន

លឿនហើយស្មោះត្រង់ . . . ។

- ដើម្បីវាយបំបាក់គំនិតការងាយធ្វើឲ្យលំបាក, (មានការ

ប្រើពាក្យពុទ្ធភាសន៍លំដាប់មហាជន) ពុទ្ធភាសន៍លំដាប់ដោយប្រើពាក្យ

មិនទូទៅ ។

- ដើម្បីពង្រឹងឡើងអក្សរសាស្ត្រជាតិ មានចរិតសង្គម

និយម មានលក្ខណៈទូទៅហើយភ័ស្តុភារ . . . ។

និយាយរួមទៅគឺថា: បែបនិយាយ របៀបសរសេរតាម
 វិធីកែប្រែថ្មី គឺថាងាយយល់, ច្បាស់លាស់, មិនសូវមានពាក្យ
 ពិបាក ងាយជ្រុតជ្រាបស្រួលទៅដល់មហាជនពលករ . . . ។

កាលណាមានការប្រែប្រួលក្នុងសង្គមម្តង ៗ ការប្រែប្រួលនេះ
 វាមានគុណភាពធ្វើឲ្យសតិអារម្មណ៍របស់មហាជនបាត់បង់លាស់
 ចេះដឹងថែមនូវត្រួតត្រាការណ៍ផ្សេងៗ, ចលនាបាត់បង់ចេះ
 ដឹងខាងវិស័យនយោបាយ ដែលជាកត្តាមួយជួយជម្រុញឡើង
 អក្សរសាស្ត្រឲ្យបានលឿនលឿនថែម ដែលជាហេតុនាំឲ្យខ្លួន
 កាន់តែកាន់តែកាន់តែលឿនយោងនឹងវាបានប្រើឡើង ។

បលនាអក្សរសាស្ត្រតាមទំនើង ?

អត្ថន័យ = ពាក្យថា “តាមទំនើង” (Baroque) មក

អំពីពាក្យអេស្ប៉ាញ៉ុល (Espagnol) ថា Barucce មានន័យថា

“ស្ម័គ្រស្ម័គ្រ ឬ ក្រវើមក្រវើម” ។

អក្សរសាស្ត្រតាមទំនើងមានគោលបំណងប្រឆាំងនឹងស្មារ-
តីវិធីសាស្ត្រឯកទ័ស (១) វេយ្យាករណ៍និយមរោមរិតត្ស៊ុតត្ស៊ុត-
ចង្រៀតចង្រៀលក្នុងអក្សរសាស្ត្រ ដើម្បីលំដោះឲ្យមនុស្សនូវសេរី-
ភាពខាងស្មារតីក៏ដូចជាខាងមនោសញ្ចេតនា... ឲ្យទាន់ល្បឿន
សិល្បៈក្នុងជំនាន់រីឡូនីវត្តន៍ (Renaissance) នៅប្រទេសបារាំង
ក៏ដូចជាប្រទេសអ៊ីតាលីក្នុងសម័យសតវត្សរ៍ទី ១៥, ១៦ ។

ឧបហេតុ = ហេតុដើមដែលនាំឲ្យមានជាព្យាករណ៍

បលនាអក្សរសាស្ត្រតាមទំនើង, មកអំពីឡើងអក្សរសាស្ត្រ
វេយ្យាករណ៍និយម (២) វិធីសាស្ត្រឯកទ័សដែលរិតត្ស៊ុតចង្រៀតចង្រៀល
សេរីភាពនៃការនិពន្ធរបស់ពួកកវីសិល្បករអក្សរសាស្ត្រ ។

១ - ចេះតែងើរពាមពាមតាមទិសតែមួយ ។
២ - វេយ្យាករណ៍ស្រួលស្រាយ ។

មកអំពីខ្សែនិទ្ទេសាស្ត្ររកចំរើន វាបាននាំមកឲ្យ

មនុស្សជំនាន់នោះនូវស្មារតីស្រកម្មានសេរីភាព ស្មារតីលំដោះ

គំនិតសក្តាចន្ទនិយម (Dogmatisme) ។

- មកអំពីចលនានាំឱ្យនិរត្តន៍វាមានសន្ទុះខ្លាំងរាលដាលទៅ

គ្រប់វិស័យ . . . ។ មានអ្នកណែនាំវិធីប្រដៅជាលោក Le correge

Raphaël Michel Ange . . . មនុស្សរកចំរើននៅស្រុកអតាលី

ក្នុងចំណោមពួកសាសនាក៏ដូចជាប្រជារាស្ត្រខាងក្រៅ ។

វត្ថុចំណង់ = ចលនាអក្សរសាស្ត្រតាមទំនើងមានគោល

ចំណង :

១- ខាងវិស័យសត្វអារម្មណ៍ គឺគោរពតាមរបៀបបូកណា

ជំនាន់ក្រីក-ឡាតាំង ដើម្បីស្វែងរកតម្លៃនៃសេរីភាពនៅក្នុងអក្សរ

សាស្ត្រ ។ វត្ថុទៀតនៃល្បឿននិទ្ទេសាស្ត្រ ដើម្បីធ្វើឲ្យមនុស្ស

មានសេរីភាពក្នុងការពង្រីកសម្មាមតិ (Raisonnement) សេរីភាព

ឯកជន នឹងសេរីភាពខាងជំនឿ . . . ។ល។

២- ក្នុងវិស័យមនោសញ្ចេតនា គឺណែនាំចិត្តឲ្យចេះ

ស្រឡាញ់ធម្មជាតិ ។ ស្នូលរកសោភ័ណភាពនឹងសម្រស់ធម្មជាតិ
 មនោសញ្ចេតនាបានដោះស្រាយ ។ សិល្បៈមាននាទីថ្លៃថ្នូរ
 បានចូលធ្វើអន្តរាគមន៍នៅគ្រប់វិស័យនយោបាយ, សេដ្ឋកិច្ច,
 សេចក្តីស្នេហានឹងជីវភាពរាល់ថ្ងៃនៃសង្គម... ។ ម្យ៉ាងទៀត
 ត្រូវឲ្យមនុស្សមានសេរីភាពក្នុងការចូលចិត្តតាមទំនើងនៃឯកជន
 មានសេរីភាពក្នុងការបង្កើត ឬ ស្ថាបនា មានសេរីភាពបណ្តោះ
 អាមណ៍ឲ្យមនុស្សទៅវិញទៅមក ។

និយាយសង្ខេបមកគឺថា : “ បណ្តាជាមតិលរបស់មនុស្ស ”

ជាទីបំផុតគឺប្តីបានមកជាកម្មសិទ្ធិនៃឯកជនម្នាក់ៗ, ពង្រីកសេរី-
 ភាពឯកជនឲ្យដល់កម្រិត មនុស្សត្រូវប្រើគ្រប់មធ្យោបាយដើម្បី
 ត្រឡប់មករកសោភ័ណដ៏ឯក (សោភ័ណនិយម) តាមបែប
 ឡង់ - សុង (Lanson). ។

មធ្យោបាយអនុវត្តន៍ = ដើម្បីអនុវត្តឲ្យបានតាម

គោលបំណងរបស់ខ្លួន អក្សរសាស្ត្រផ្នែកទំនើបនេះ បានដាក់
 និតិការនៃពន្ធដ័បកទៅ ;

- និពន្ធរឿងជ័យជំនះ វិភាគមានចរិតក្លាហានដើម្បី

លើកតម្កើងវិភាគថ្មីថ្មវជំនាន់បូកណា ។

- ចម្រៀងប្រឌិតឡើង (ចម្រៀងរាប់រៀប) មានចរិត

លើកតម្កើងវិភាគពលករ វិភាគតាមទំនើង . . . ។

និពន្ធអត្ថបទមានលក្ខណៈរិតនិងដល់ទម្លាប់ចាស់ដើម្បី

ធ្វើឲ្យមនុស្សសប្បាយនឹងជំនួននិងដល់របៀបពីដើម . . . ។

- និពន្ធអត្ថបទទំនៀនដល់អក្សរសាស្ត្រស្រួលនឹងស្រួល

ធម៌ ។

- និពន្ធបទចម្រៀងពិរោះៗ យ៉ាងស្រនោះស្រនោចអន្លង់

អន្លាច អណ្តែតអណ្តូងនៅក្នុងពាក្យសាសនា ក៏ដូចជាប្រជាករ

ទូទៅ ។ ប៉ុន្តែបន្ទាប់មកបណ្តាមជ្ឈមណ្ឌលនយោបាយនាំឲ្យយ

បានឆ្លៀតទុក្ខកាសល្អវាយមំបាក់ចលនាអក្សរសាស្ត្រធន់ “តាម

ទំនើង” នេះឲ្យបរាជ័យទៅ ។

កងករណីត្រូវពាក្យសូនរិទ្ធិ និងពួកទេពានិយមប្រឆាំង

ទើបទើបយ៉ាងខ្លាំងគ្រប់វិស័យនយោបាយ, សេដ្ឋកិច្ច, សតិសា-
 រម្មណ៍, វិទ្យាសាស្ត្រ . . . ពាក្យណាៈខ្លាំងត្រូវបានគ្រួសារ
 អភិជន នាមុន ស្តេចបានធ្វើឲ្យចលនាអក្សរសាស្ត្រ “តាម-
 ទំនើង” នេះក្លាយទៅជាសក្ខីៈបុរាណហួសសម័យ (Rococo)
 ហើយនៅទើបផុត ចលនាបែប “ទំនើង” នេះ Baroque ក៏ទុក
 នាទីឲ្យចលនាអក្សរសាស្ត្របែបប្រលោម (សេរីភាពនិយម)
 Romantique បន្តិចសកកម្មជំនួសតទៅទៀត ។

អក្សរសាស្ត្រប្រលោមលោកិ (Romantique)

ឬ អក្សរសាស្ត្រសេរីនិយម (Libertin)

អត្ថន័យ = អក្សរសាស្ត្រប្រលោមលោកមានចរិត ៤

យ៉ាងជាមូលដ្ឋានគឺ មានលក្ខណៈសេសសល់, ទាក់ទងដល់មនោ

សញ្ញាតនា, ឯកជននិយម និងមានចរិតនាំឲ្យអ្នកអានស្រវឹង

ចលចិត្ត ។ លក្ខណៈពិសេសរបស់វាគឺសេសសល់ និយាយអំពី

ការលាតត្រដាងនូវមនោសញ្ញាតនា ទាំងអស់ដែលកប់តននៅក្នុង

ចិត្ត ហេតុដូច្នោះ អក្សរសាស្ត្រប្រលោមលោកមាននិក្ខការ

លាតត្រដាងបង្ហាញចេញមកក្រៅ នូវមនោសញ្ញាតនា នូវ

បណ្តាសមានចិត្តនៃបុគ្គលនិមួយៗ និងបណ្តាសោភ័ណភាពល

ស្រស់គួរជាទីចាប់អារម្មណ៍ខ្លាំង ។

ខាងផ្នែកទប់ទល់ អក្សរសាស្ត្រប្រលោមលោកមាន

អាកប្បកិរិយាប្រឆាំងទៅនឹងបណ្តារូបភាព រឺធីអក្សរសាស្ត្រ

រិតរូតជំនាន់បុរាណ ខាងផ្នែកអត្ថរស ចលនាប្រលោមវាបានល

ដោះឲ្យមនុស្សមានមនោសញ្ញាតនាសេរីភាព គ្មានការរឹតរឹត

តាមទម្លាប់ ឬ វិធីនិយម និយាយមួយបែបទៀតថា : ចលនា

ប្រលោមគឺជាមធ្យោបាយជាថមមួយយ៉ាង ក្នុងកាលានុទ្យោទៅ

ដល់ចលនាជាក់ស្តែងនិយម (Réaliste) នឹងធម្មសច្ចៈក្នុងអក្សរ

សាស្ត្រ Vérisme ព្រមទាំងលទ្ធិសាធាននិយម ក្នុងវិទ្យា-

សាស្ត្រ . . . ។

បណ្តាអ្នកទំនៀមទម្លាប់នៃធម្មតាធម្មតា ចំពោះចលនា

ប្រលោមលោកថាជាអក្សរសាស្ត្រ :

- ធ្វើទៅខាងមនោសញ្ចេតនាពេក ភ្លេចខាងសម្មាមតិ

(Raisonnement) ។

- ធ្វើទៅខាងឯកជនពេក ភ្លេចខាងសង្គមជាតិ ។

- ធ្វើទៅខាងគំនិតគិតស្រមៃ imagination ពេក ភ្លេច

ការជាក់ស្តែង ។

- ធ្វើទៅខាងធម្មជាតិពេក ភ្លេចការតស៊ូក្នុងសង្គម

មនុស្ស ។

គេអាចចែកចលនាអក្សរសាស្ត្រប្រលោមលោកជា ២ ប្រ.

គេទៅផ្សេងគ្នា :

១- ប្រលោមលោកដៀងលៀង = ពោះប៉មាន

ចរិតស្នេហាខ្លះ ប៉ុន្តែគេយកស្នេហា ជាមធ្យមបាយចលនាចិត្ត
មនុស្សឲ្យបំរើការចលនារបស់សង្គមនិយាយរួម គឺមានជីវភាព
ខាងស្មារតីក៏ដូចជាខាងសម្ភារៈរបស់សង្គមជាដើម . . . ។

២- ប្រលោមលោកតុក្ករល្អយ = ដើរតាមជំន

ទង់ស្នេហាដើម្បីស្នេហា បុគ្គលនិយម មានចរិតលយឆាយពាស
វាលនឹងគ្មានសម្មាមតិ Raisonement អ្វីបនិចរសោះក្នុងការអប់រំ
កសាង . . . ។

មានអ្នកខ្លះឲ្យនិយមប្រលោមលោកថែមមួយប្រភេទទៅទៀត

គឺថា « ប្រលោមលោកបដិវត្ត (Romantisme Révolu-

tionnaire) ។ បើតាមលោកមហាករីវីឡឺកខ្មៅម៉ាកស្កែល្យា :

ម៉ាកស្កែល្យា Maximegorki លោកនេះមាននិយាយថាចលនា

អក្សរសាស្ត្រប្រលោមលោក គឺគ្រាន់តែជារូបភាព ១ បែប

នៃខ្លឹមសារអក្សរសាស្ត្រធម្មសច្ចៈរបស់សង្គម (Réalisme social)

បណ្តោះអាសន្ន . . . ។

បលនាប្រលោមលោកនៅមតិប្រទេស

បលនាអក្សរសាស្ត្រនេះរីកចំរើនឡើងតាមល្បឿននយោបាយសេរីនិយម

តាមខ្លឹមសារសង្គមស្រុកហាតកម្មសេរីនិយម

ក្នុងករណី ដែលវិទ្យាសាស្ត្រចាប់ផ្តើមលូតលាស់ជាបឋម ។

រុស្ស៊ី J.J. Rousseau ជាពលករដើមដំបូងក្នុងការលើកទង់និងការ

រៀបចំឲ្យបានជាប្រភេទមួយ ដែលហៅថាប្រពន្ធប្រលោមលោក

(Système romantique)

ចាប់ផ្តើមពីពលនោះមក បលនាប្រលោមលោកចេះតែ

រីកចំរើនមានសន្ទុះយ៉ាងខ្លាំង ហៅរហូរចូលទៅក្នុងវិស័យវេទិការ

សិល្បៈ និងជំនួញត្រឡប់ . . . ។ Lamartine, Alfret de Vigny,

Victor Hugo, Alfret de Musset អ្នកដឹងឯកទាំងនេះបានចូល

ក្នុងវប្បធម៌ប្រលោមលោកនៅមតិប្រទេសមុនគេបង្អស់ ។

ចលនាប្រលោមលោកនៅប្រទេសខ្មែរយើង

ចលនាប្រលោមលោកមានកម្រិត នៅក្នុងខ្សែនអក្សរ

សាស្ត្ររបស់ជាតិយើង តាំងពីសម័យបូរាណមក គឺជាចាប់តាំង

ពីក្នុងកម្មវិធីសតវត្សរ៍ទី ១៧ ម្ល៉េះ ប៉ុន្តែជាពិសេសស្រៀងប្រលោម

ទាំងនោះមិនសូវមានចរិតជាតិទេ ភាគច្រើនគឺបកប្រែ ឬ ជក

ស្រង់ចេញមកអំពីឯកសារគម្ពីរផ្សេងៗ មានគម្ពីរតាមបែបព្រហ្ម

សាសនានិងពុទ្ធសាសនាជាដើម . . . ។ ប៉ុន្តែដល់មកពាក់

កណ្តាលសតវត្សរ៍ទី ១៨ ក៏មានលេចឡើងដោយច្បាស់លាស់

នូវចលនាប្រលោមលោកខ្លះៗ ដែលមានលក្ខណៈជាតិពិត

ប្រាកដ ដូចជារឿងទី - ៣ ហៅមាស . . . ។ល។

ចលនាអក្សរសាស្ត្រខ្មែរផ្នែកប្រលោមលោក មានរូបរាង

ច្បាស់លាស់មានអត្ថសរសេរឡើងលឿនខ្លះ ក្នុងការប្រៀបធៀបជា

មួយនឹងរឿងបូរាណ គឺចាប់តាំងពីក្បាលសតវត្សរ៍ទី ២០ មក

ទោះបីពួកអានិកមនិយមបារាំងរំខិតម្ល៉ឹងសកម្មភាព ខ្ទប់មាត់

ខ្ទប់ប្រមុះយ៉ាងណាក៏ដោយ ។

បលនាអក្សរសាស្ត្រក្រមាបកំផ្លែង Satirique

គោលបំណង = ទំនេរនៃបលនាអក្សរសាស្ត្រនេះ គឺក

មធ្យោបាយលាតត្រដាងនូវការអាក្រក់, ការខុសឆ្គង, ការកាន់
ប្រឡំជាគុណវិបត្តិនៃមនុស្សដ៏ទៃដោយស្វាបថ្នាំការ ពាក្យសំដី
មានចរិតលើកកំផ្លែងសើចសប្បាយ ឬ ទ្រេតោះទ្រេតើខ្លាំង ដោយ
សំនួនរវាងហារក្នុងបទរះគន់ ដើម្បីកសាងកែប្រែ ឬ ដើម្បីបង្ហាញ
ផ្លាញផ្លាល . . . ។

ការបែងចែកបលនាអក្សរសាស្ត្រក្រមាបកំផ្លែង

អនុលោមទៅតាមតម្លៃនៃការស្តង់លាតត្រដាងចិត្តសាស្ត្រ
និងតម្លៃគំនិតក្នុងការជួយកែប្រែអប់រំគ្នាទៅវិញទៅមក គេអាច
បែកបលនាអក្សរសាស្ត្រនេះជា ៤ ប្រភេទ ដូចជា :

១- ប្រភេទក្រមាប Satire = គឺជាវិធីក្រមាបដោយ

ប្រើពាក្យប្រាសឆ្លុះយ៉ាងស្តង់ ដើម្បីលាតត្រដាងពុតអាក្រក់

បង្ហាញគំនិតថាកន្លែងអ្នកណាមួយ ក្នុងគោលបំណងសំអុយ

មនុស្សមានទោសនឹងបង្កើតមេរៀនឲ្យមនុស្សដ៏វិញ ដែលជា

ឥទ្ធិពលល្អរបស់ខ្លួន . . . ។ ហេតុដូច្នោះ អ្នកនិពន្ធប្រភេទ
 ជឿលក្ខៈត្រូវយល់ឲ្យអស់យ៉ាងច្បាស់ នូវគុណវិបត្តិនិងចំណុច
 ខ្សោយនៃប្រធាន ដើម្បីរកវិធីបញ្ចេញបញ្ហាសក្តិ ការអធិប្បាយ
 កុំឲ្យមានការញញើតញញើមអះអុញ . . . ។

២- ប្រភេទបង្គាប់ Farce = មិននិយាយឲ្យចំការពិត

ទាំងស្រុងពេកទេ និយាយតែគុណវិបត្តិគួបតាម បញ្ហាបញ្ជី
 ប៉ុន្តែមានធ្វើកាយវិការឬទឹកមុខភ្លុះភ្លុះ បែបស្អុយប្រកបដោយចរិត
 គួរឲ្យអស់សំណើច . . . ។ វិធីនេះស្រាលជាងវិធីជឿលក្ខៈ
 ពោះក៏ការរិះគន់ផ្តន្ទាភ័យជា ការកសាងអប់រំ . . . ។

៣- ប្រភេទបំភាន់ (ដូញដ្ឋាល់) Ironie = ធម្មតា

ច្រើនប្រើគំនិតផ្ទុយបំភាន់ដូញដ្ឋាល់នៅក្នុង យូធាជឿលក្ខៈ បាន
 សេចក្តីថា : បញ្ហាបញ្ជីនិយាយរឿងនេះ នាំឲ្យរង្គើរដល់រឿង
 នោះ និយាយឯជើងនាំឲ្យឈឺដល់ឯត្បូង . . . ។

វិណាកម្មប្រភេទនេះ ទើបនឹងមានភាសាមេឃីញបែបដូចជា

ផ្ដេសផ្ដាសស្ដុកស្ដីង ប៉ុន្តែដល់យល់ឲ្យជ្រៅទៅ, ពិនិត្យឲ្យ
 ដល់ទៅទើបឃើញថាស្វែងរកចិត្តវិញ្ញាណស្រស់, គួរឲ្យឈឺចាប់
 អនុលោមទៅតាមសមត្ថភាពនៃអ្នកស្ដាប់ ឬ អាន . . . ។ កាល
 ណាឃើងប្រមូលបានអត្ថន័យមក ទើបឃើញអត្ថសង្គតិស្ដារ
 លេចឡើង ។ ហេតុនេះហើយ អ្នកនិពន្ធប្រភេទនេះត្រូវចេះ
 ស្ដីជម្រាវ មានពិសោធន៍ច្បាស់លាស់ យល់ឲ្យទូលាយហើយ
 មិនភ្ញាក់ផ្អើលចិត្តស្រាល . . . ។

២ - ប្រភេទសិល្ប៍ភតិ Esprit = ត្រឹមត្រូវនឹងជំងឺ

មានគតិបណ្ឌិត ។ អ្នកនិពន្ធប្រភេទនេះមានទស្សនទូលាយទូទៅ
 ចំពោះករណីអ្នកមួយ ប្រើគំនិតអូសទាញស្របតាមផ្លូវចិត្តតាម
 ផ្លូវមនោសញ្ចេតនា បែបដូចជាប្រភេទភាសិត ឬ ពាក្យចាស់
 ទូន្មាន . . . ។ មានជំនួសកាលអ្នកនិពន្ធជាក់ចេញជាពាក្យមាន
 ចរិតជាវិធាន (loi) ឬ ជាច្បាប់របស់សង្គម ដោយសារការ
 ពិសោធន៍ពីមុនមកថែមទៀតផង ។ និយាយសង្ខេបទៅគឺថា :

ប្រភេទចំណុច និង ប្រភេទសិល្បៈគតិមាននិស្សិតនិងជំនំ ស្វាត់ស្រៀម
 សប្បាយរីករាយតែស៊ីជម្រៅ ។ ប្រភេទដៀលគ្មាននិស្សិត
 ឈឺចាប់ជួរចត់ក្តៅក្រហាយ . . . ប៉ុន្តែនិយាយម្តងទៅ គឺមាន
 អត្ថន័យ ៖

- ជ្រាលជ្រៅជាងចលនាបែបប្រលោមលោក,

- មានការរិតត្រូវតែបែបបទស្រាល ជាងប្រភេទសច្ចៈ
 និយម (Réalisme) ច្រើន

- បែបថ្មីជាងប្រភេទរិះគន់ទំនើប ។

អក្សរសាស្ត្រតាមនិន្នាការអត្តភាពនិយម Existentialisme

និន្នាការតាមចលនាអត្តភាពនិយមបានដុះពន្លឺក្នុងយុគមក-

ហើយ ។ លោក J. P. Sartre បានឲ្យនិយមថា : ក្នុងសតវត្សទី

១៨ Diderot, Voltaire, Kant អ្នកទាំងនេះមានទស្សនអត្តភាព

និយមបានទាត់ចោលគំនិតសាសនានិយម ។ ហេតុអ្វីក៏ដល់

ពាក្យណាមួយសតវត្សទី ២០ (១៩៣៧ - ១៩៤៥) ទើបលោក

ហ្សង់ - ប៊ូល - សាត្រី (J. P. Sartre) បានពង្រឹងឡើងដោយ

រូបភាពទស្សនវិជ្ជា និងអក្សរសាស្ត្រយ៉ាងហ្មត់ចត់ ។

គោលបំណង = នៅក្នុងចណ្តារណាកម្ម បានដៃ ក្រឡក់

“Les Mains Sales” “Les Jeux sont Faits” “La P . . .
Respectueux” ពិសេសក្នុងសៀវភៅ “សត្វ” និង “សូន្យ” ។

ទ្រឹស្តីអត្តភាពនិយម គឺជាលទ្ធផលនៃទស្សនិយម (ប្រឆាំងនឹង

លទ្ធផលនៃនិយមជំនាន់ច្បាណ) Anthropologisme J. P. Sartre

បានបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់ថា “យ៉ាងណាដែលហៅថា អត្តភាព-

និយម ?” ។

- គំនិតសាការៈទាំងអស់សុទ្ធតែមានពីរផ្នែកសំខាន់ គឺ : វត្ថុ-

ធាតុ (Essence) និងការធរមាន (Existence) ។

វត្ថុធាតុរួមមានបណ្តាសាការៈទាំងអស់ដែលមិនប្រែប្រួល-

របស់មនុស្ស ការវិសមានជីវិត (ធរមាន) គឺជាសាការៈមួយ

ដែលមាននៅក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ សាសនា, សេដ្ឋកិច្ច, ទំនៀម-

ទម្លាប់ ហើយពិសេសបណ្តាអ្នកចេះដឹងទាំងអស់នៅមហាវិទ្យា-

ល័យ សិក - ប្រាស Sorbonne ក៏សុទ្ធតែទទួលស្គាល់ថា : វត្ថុ-

ធាតុមានមុនជីវិតដែរ ។ ហេតុនេះមនុស្សត្រូវខ្វល់ខ្វាយដល់

អតីតកាលដើម្បីស្វែងរកអនាគតល្អ . . . ។

ពួកអតីតកាលនិយមមានគោលគំនិតប្រោះបង្កើននិយម ពី

ព្រោះគេយល់ថា : ជរាបណានៅមានព្រះម្ចាស់សួគ៌ជរាបនោះ

នៅមានទំនាយមានព្រឺងវាស្មា . . . ។ ពួកនេះគេយល់ថា :

គំនិតគេនេះហើយ គឺរួមសម្បូរនិយម, គឺប្រជាធិបតេយ្យមនុស្ស

និយម, គំនិតម្តារៈនិយម មិនទៅជឿផ្អែមផ្អាសតាមគំនិតយល់-

សប្តិ . . . ។

ទេស្យនវិទ្យាឃ្លៀងឃ្លាតៈ សេក - នី - សុបស្សី នៅសូរៀតបាន
 ធ្វើសត្វាធិប្បាយថាៈ “លទ្ធិអត្តភាពមនុស្សនិយម” គឺជាលទ្ធិ
 សម្ភារៈនិយម ១ បែបដែរ ប៉ុន្តែដំហានដំបូងនៅមានចរិតបរមត្ថ
 សាស្ត្រ (Métaphysique) ព្រោះពួកនេះគ្មានសមត្ថភាពតភ្ជាប់
 រវាងសតិបញ្ញាទៅនឹងចលនាវសសន្តិម . . . ។

ពួកអ្នកដើរតាមចលនាធារមាននិយមនេះ បានរីកចម្រើននៅ
 ក្នុង Saint Germain des Prés ជាខ្នង ភាគច្រើនគឺពួកយុវជន
 ស្រីប្រុស ដែលធុញទ្រាន់នឹងជីវិត, ភិតភ័យនឹងសង្គ្រាម . . .
 គេបបួលគ្នាស្នាក់, លេងសើច, លាតសើយ . . . ឲ្យអស់ចិត្ត
 នៅក្នុងជីវិតធារមាន ។

គេស្ងៀមពាក់ហ៊ុហា, ចង់ស្រីឆកស្រា, រាំភោប, ប្រអប់
 យប់ពាសវាលប្រើមធ្យោបាយក្រខ្វក់គ្រប់យ៉ាង ដើម្បីរកប្រាក់
 ប្រឆាំងនឹងសិល្បចរិយា . . . ។ល។ ឥឡូវពលរេបស៊ីតកាន់តែរីក
 ចម្រើនឡើងយ៉ាងខ្លាំងរហូតទៅដល់ទីក្រុង ញ៉ូវ - យ៉ក, ឡុងដុង

នឹងបែបហ្នឹក . . . ។ កំណាព្យរបស់លោក ប្រេវេ (Prévert)

ត្រូវបានគេសរសើរ សំឡេងច្រៀងនាង Juliette greco ត្រូវ

បានគេលើកតម្កើង . . . ។ ប៉ុន្តែចលនាអក្សរសាស្ត្រធន

សម្ភារៈនិយមបែបលទ្ធិអត្តភាពនិយមនេះ វាមានចរិតពុករលួយ

លើកតម្កើងសាច់ឈាមពេក ប្រាសចាកសង្គមមនុស្ស, ពលកម្ម

អន្តរជាតិ នៅទីបំផុត ក៏ត្រូវទទួលសារភាពចលនាអក្សរសាស្ត្រ

សម្ភារនិយមបដិសម្បទាទៅ (Matérialisme dialectique) ។

ចលនាអក្សរសាស្ត្រលោកិយសច្ចៈ Réalisme

អត្ថន័យ = អក្សរសាស្ត្រលោកិយសច្ចៈ គឺជាចលនា

មួយមាននិទានការសច្ចៈ គឺថាស្ថិតិការពិតឲ្យដូចពិតមែន ។ គេ

ប្រើនយកចិត្តទុកដាក់ដល់ភាគអនិច្ច ដែលជាគុណវិបត្តិរបស់

មនុស្ស ។

ចលនាលោកិយសច្ចៈ ក៏មានចរិតប្រហែលគ្នានឹងពួក

ធម្មជាតិនិយមវិជ្ជា (Naturalisme) ប៉ុន្តែពួកធម្មជាតិនិយមវិជ្ជា

មានប្រការពិសេសស្រដៀងថា : គេស្ថិតិការពិតឲ្យដូចពិតមែន ប៉ុន្តែ

មានថែមភាគវែកញែកវះកាត់ធ្វើការបែងចែកប្រៀបធៀប... ។

ពួកលោកិយសច្ចៈនេះគេយល់ថា :

- បើតាមគំនិតបុគ្គលនិយម គឺអត្តទេតភាព.

- បើតាមគំនិតប្រលោមលោក គឺពួកវល្លយ

- បើតាមគំនិតបូរណ (classique) គឺហ៊ីហាខាងក្រៅ តែ

អត្តសញ្ញាណ... ។ ហេតុនេះពួកលោកិយសច្ចៈគេមាន

ទស្សនវិស័យ : បើយើងស្ថិតិការពិតគឺពិតដល់កម្រិតណា ចំពោះ

ពពួកមនុស្សធួនណា និយាយដើម្បីអ្វី អ្វីខ្លះដែលត្រូវនិយាយ
ត្រង់ៗ ឲ្យពិត អ្វីខ្លះដែលត្រូវបនបនយ . . . ។ល។

ចលនាលោកីយសច្ចៈ មានច្រើនប្រភេទអនុលោមទៅតាម

បញ្ហានិងករណីនីមួយៗ ដែលស្នើឡើងដូចជា :

១ - សច្ចុឃ្លកដននិយម = និយាយអំពីតែការពិត

របស់បុគ្គលម្នាក់ៗ លើកតម្កើងឯកជន (បុគ្គលនិយម) ឲ្យជាប់
ពីសន្លឹមរបស់មនុស្ស . . . ។

២ - សច្ចុលោកីយ = និយាយដល់ការពិតរបស់

លោក របស់សន្លឹមមនុស្ស មិនយកចិត្តទុកដាក់ដល់បុគ្គល
ម្នាក់ៗ ឬចាប់មនុស្សម្នាក់ៗ ឲ្យតាមវិធានរបស់លោក . . . ។

៣ - សច្ចៈស្វាប័ស្វក = មើលវត្ថុទាំងអស់ឃើញនៅ

ស្ងៀមមួយកន្លែងមិនប្រែប្រួល គ្មានស្មារតីតស៊ូដើម្បីធារមាន, គេ
ទុកដូចជាជាងប្រាកដរបស់អ្នកនិពន្ធនាដែលមាននិទានការបែបនេះ ។

២ - សច្ចៈពាក្យកកណ្តាល = និយាយតាមការពិត

ចំនែកបំបញ្ជាមិនបានអស់ មិនយល់វិធានប្រែប្រួលនៃធម្មជាតិ
មិនយល់មានសមាសភាពច្រើន ដែលអាចផ្តុំឲ្យបានជាសភាវៈក្នុង
មួយធារមាននៅក្នុងលោក, ក្នុងសង្គម, ក្នុងបក្រក់ឡ . . . ។

៣ - សច្ចៈចិត្តសាស្ត្រ = សំភ័ក្តិផ្នែកខាងចិត្ត ខាង

ការម្នាក់របស់មនុស្ស យកចិត្តជាធំបំផុត ទាត់ចោលសម្ភារៈ
ខាងក្រៅដែលជាហេតុបញ្ចូលចិត្ត ទាត់ចោលពលកម្ម ទាត់
ចោលឥទ្ធិពលនៃសម្ភាមត . . . ។

៤ - សច្ចៈជីវភាព = សំភ័ក្តិព្រឺងរស់នៅពេលថ្ងៃ

ការធារមាននៅក្នុងបច្ចុប្បន្ន . . . មិនទទួលបានដឹងពីហេតុផលដែល
មានពីមុនមក នឹងទៅអនាគត . . . ។

៥ - សច្ចៈនាយទុន = យកចិត្តទុកដាក់សំភ័ក្តិដល់ការ

រស់នៅរបស់នាយទុន អ្នកមានវណ្ណៈខ្លាំងពូកែ . . . នៅក្នុងសង្គម
ជាន់ដើម ។ ឃើញការជឿនលឿន, ឬឃើញការលូតលាស់

របស់មហាជនកើតមានការព្រួយបារម្ភ មានការភ្ញាក់ក្រហាយ
សង្កត់ . . . ។

៨- សច្ចៈអភិមាណ = យកបិត្តស័ក្តិជ័យស្រាយ

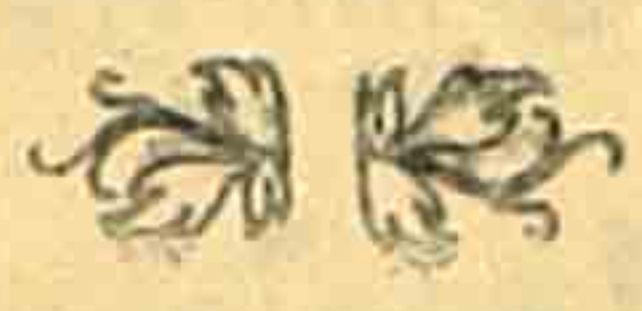
ជីវភាពរង្វោះរង្វើរបស់ពួកអ្នកមាន កងមក អង្គុយប្រើប្រាស់
តាមឥតករដ្ឋប្រាយខ្ញុំក៏ដរ . . . ។

៩- សច្ចៈប្រជាតិរ = សក្តិនិយាយអំពីជីវភាពក្រខ្លាត

របស់វណ្ណៈស្មុទ្រៈ (កម្មករ + កសិករ) ប្រជាជនពលករ . . .
ដែលកំពុងតស៊ូនៅក្នុងជីវិតដើម្បីរកសេចក្តីសុខរបស់ខ្លួន . . . ។

១០- សច្ចៈទាំងស្រុង = ខំប្រឹងសំដែងឡើង ដោយ

ទស្សនទូទៅ យ៉ាងទូលំទូលាយរបស់ខ្លួន ចំពោះការវិវត្តន៍លឿន
លឿនទាំងស្រុងរបស់សង្គមក៏ដូចជារបស់មនុស្សជាតិទូទៅ . . . ។

ប័ណ្ណសាស្ត្រសង្គមនិយម

យកលទ្ធិសម្ភារនិយមបដិច្ចសម្បទា

ប្រលទ្ធិសម្ភារ

និយមប្រវត្តិសាស្ត្រជាមូលដ្ឋានក្នុងការទំនៀមនៃគំនិត

ឬក្នុងការ

និពន្ធរឿងរ៉ាវអំពីសង្គម ។

អត្ថសម្បទានិយមស្ថាប័នស្ថាប័នណៈធ្វើជាមូលដ្ឋាននៃការចលនា

របស់គំនិតនាសកម្ម ។

គោលបំណងគឺណែនាំមនុស្សឲ្យទៅកាន់លទ្ធិសង្គមនិយម

និងរួមសម្បូរនិយមអន្តរជាតិ ក្រោមការដឹកនាំរបស់គណៈបក្ស

ពលករនិងកម្មករ . . . ។

មធ្យោបាយសំខាន់ គឺជាកន្លែងយោបាយសន្តិវិធី

ក្នុងការចលនាមនុស្សបំរើផលប្រយោជន៍របស់សង្គម ។

ផ្នែកសិល្បៈក៏ដូចជាផ្នែកគំនូរចម្លាក់ផ្សេងៗ ត្រូវបំរើគោលបំណង

នយោបាយជាដាច់ខាត ។

ផ្នែកសង្គមនិយមគោលបំរើ : អក្សរសាស្ត្រគឺជាមធ្យោបាយ

សម្រាប់យោសនា, សម្រាប់បំរើសង្គម . . . មន្ត្រីឲ្យកំធរមាន

នៅជាប់ដោយឡែកពីសង្គមមនុស្សបានទេ ធ្វើបានបែបនេះ

ទើបហៅថាអក្សរសាស្ត្រមានប្រយោជន៍ . . . ។ ល ។

អក្សរសាស្ត្រនិមិត្តរូបប្រាមណ៍ Symbolisme.

អត្ថន័យ = ចលនាអក្សរសាស្ត្រនិមិត្តរូបប្រាមណ៍មាន

នីតិការស៊ុជម្រៅទៅក្នុងចិត្តចម្លែក ឬ មេនាសរសេរពាក្យនាមនុស្សយ៉ាង
លាក់លៀមស្ងាត់កំបាំងដោយនិមិត្តរូបអ្វីផ្សេងៗ មកប្រៀបធៀប
ជាទូទៅ... ។

មធ្យោបាយ = មានការលំបាកប្រើនក្នុងការសំដែង

លាតត្រដាង, ត្រូវប្រមូលឲ្យអស់នូវសមត្ថភាពសិល្បៈដើម្បី
ការសំដែងជ័យជំនះ ។

ចោលអស់នូវចំណុចបែបបទពីដើម ប្រើវិធីថ្មី អត្ថន័យថ្មី.

បែបបទ (Style) ថ្មីដើម្បីលាតត្រដាងឲ្យបាននូវការបំផ្លាញ
របស់សតិការប្រាមណ៍ ។

ជួរជំនឿមាននាទីយ៉ាងសំខាន់នៅក្នុងចលនានេះ នៅក្នុង
ការនិពន្ធតែងៗ P. Verlaine និយាយថា : “ជួរជំនឿសិន, ហើយ
ជួរជំនឿ បន្ទាប់មកចេះតែជួរជំនឿទៀត” ។ និយាយរបៀបនេះ

តំបន់កម្រិតលំណាស់ ប៉ុន្តែយើងត្រូវមានទស្សនៈថា : ជួរជួរនៃកំណត់
 ទ្រឹស្តីស្របគ្នាបំណាច់ណាស់ មានចរិតផ្ទាល់ផង... ។
 និយាយមួយបែបទៀតថា : អត្ថបទក្នុងចលនានិមិត្តរូបប្រាមណ៍
 មានការតំបន់កម្រិតប្រើប្រាស់ព្រះអ្នកមាន ប៉ុន្តែបើយើងមានមាន
 បែបបទ (ធ្វើបទ) ឡើងចុះ, ធ្វើឲ្យមានតំណាងសម្បូរខុសៗ គ្នា,
 យើងអាចយល់បានមួយភាគយ៉ាងធំធេង ហើយបន្ទាប់មក
 យើងត្រូវប្រើធ្វើការសិក្សាដើម្បីយល់ថែម... ។

ដើម្បីឲ្យអ្នកមានកំណាព្យ ឬ អត្ថបទយល់បានម្តងបន្តិច ។
 (កុំឲ្យយល់ទាំងស្រុងតែមួយភ្លែត) តាមអក្សរនិងតាមយានីមួយៗ
 អ្នកនិពន្ធ មុននឹងនិពន្ធរឿងអ្វីមួយ ត្រូវបំបាក់ចោលបីភាគបួន
 នៃលក្ខណៈសភាវៈនោះដើម្បីនាំឲ្យអ្នកមានការតំបន់កម្រិត
 រកដោយខ្លួនឯង ។ ជាពាក្យលោក S. Mallarmé ។

ចលនានិមិត្តរូបប្រាមណ៍ ក្នុងពេលក្រោយមកបានក្លាយ
 ទៅជាស្រុកស្មាញត្មានរកផ្លូវយើង (Hermétique) ហើយត្រូវប្រើ

ទៅជាមិនពិតទៀងទាត់ទៅវិញ (Surnaturalisme) ។

និយាយសង្ខេបទៅចលនានិមិត្តរូបបុរាណមានបរិភស្តុភារៈ

ដើម្បីសិល្បៈ មិនមែនសិល្បៈដើម្បីបំរើជីវិតភាពមនុស្ស បំរើ-

សង្គមមនុស្សទេ . . . ។

ពិសេសបំពោះអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

ក្នុងការនិយាយពន្យល់អក្សរសាស្ត្រខ្មែរមួយផ្នែកខាងចលនា
 ព្រហ្មនិយមភាគខ្លះ យើងប្រើនិមិត្តរូបនិងយល់មិនច្បាស់នូវ
 ពាក្យមួយមាត់ ដែលគេហៅថា “អវតារ” ។ ឧទាហរណ៍
 ដូចជា ព្រះរាមជាតួអង្គនារាយណ៍អវតារ . . . ។ល។ ចុះអវតារ
 នេះ វាមានបូសគល់យ៉ាងណាទៅ ?

នៅក្នុងបណ្ណាវណកម្ម ដែលជាចលនាអក្សរសាស្ត្រផ្នែក
 ព្រហ្មនិយមព្រះវិស្ណុ (ព្រះនារាយណ៍) ជាអ្នកមាននាទីបង្កើត
 លោក មាននាទីរក្សាលោកនិងការពារសភាវៈល្អនិយាយរួមបើ
 យើងរាប់រៀបអំពីខ្លឹមរូបមរមស្រដៀងនៃអារ្យនៅប្រទេសឥណ្ឌា
 វិញ . . . ។ ព្រះវិស្ណុនេះហើយដែលគេទុកជាអ្នកការពារ
 សាសនាព្រហ្ម ជាញាតិសាស្ត្រវិមកបៀតបៀនហើយជាបុត្រ
 របស់ព្រះបរព្រហ្ម ។

បើព្រះវិស្ណុជាអ្នកបង្កើតលោក ក្នុងលោកទាំងមូលវាតែង
 តែមានសភាវៈល្អនិងអាក្រក់ធរមានជាមួយគ្នា ហេតុដូច្នោះ បាន

សេចក្តីថាព្រះវិស្ណុបង្កើតសភាវៈល្អនឹងអាក្រក់ព្រមជាមួយគ្នា ។

ក្នុងនាទីការពារសភាវៈល្អ បើសិនណាជាព្រះវិស្ណុបណាយទុក

ឲ្យសភាវៈអាក្រក់បុកបុកធ្វើបាបសភាវៈល្អទៅ បានសេចក្តីថា

ព្រះវិស្ណុនេះមានអយុត្តិធម៌នៅក្នុងខ្លួន ហើយម្យ៉ាងទៀតក្នុង

លោកនេះវានឹងក្លាយទៅជាលោកពោរពេញទៅ ដោយសេចក្តី

អយុត្តិធម៌ថែមទៀតផង ហេតុនេះព្រះវិស្ណុត្រូវមានការការពារ

សភាវៈល្អ ផ្តាច់ផ្តាលសភាវៈអាក្រក់ទៅវិញ ។

ក្នុងនាទីបង្កើតលោកទាំងមូលគឺព្រះវិស្ណុ ក្នុងនាទីផ្តាច់

ផ្តាលសភាវៈអាក្រក់ដើម្បីការពារសភាវៈល្អ គឺព្រះវិស្ណុទៀត...

ដូច្នេះយើងឃើញថាវាមានការផ្ទុយនៅក្នុងគំនិតព្រះវិស្ណុ ហើយ

ម្យ៉ាងទៀត វាដូចជាមិនសូវសមរម្យផង ក្នុងការរបស់ខ្លួនម្តង

បង្កើតម្តងបង្កាញ... ។

ដើម្បីកែច្នៃការរបស់ព្រះវិស្ណុ (យូនចិនច្រើនហៅថា

ព្រះក្វាន់ អ៊ុម គឺព្រះម៉ែ) មានបរិភក្តិសាស្ត្រសមរម្យលក្ខណៈ

ការបំផ្លាញសភាវៈអាគ្រក់ដែលខ្លួនបង្កើតនោះ ព្រះវិស្ណុត្រូវកាឡា
 ខ្លួនជាសភាវៈផ្សេងៗ មកផ្គុំជាញាតិ វិធីកាឡាខ្លួននេះហើយ
 ដែលគេហៅថា “ អវតារ ” ដូចជាពាក្យថា នារាយណ៍
 អវតារ , . . ។ល។

ពាក្យថា នារាយណ៍អវតារ គឺជាព្រះនារាយណ៍កាឡាខ្លួន
 មកជាសភាវៈផ្សេងៗ សព្វគុណព្រះនារាយណ៍ (វិស្ណុ) ដើម្បី
 ប្រតិបត្តិការៈអ្វីមួយដូចជាផ្គុំជាញាតិសភាវៈអាគ្រក់ជាដើម . . . ។

បើតាមរឿងដើម ព្រះនារាយណ៍កាឡាខ្លួនច្រើនលើក
 ច្រើនគ្រាណាស់ ដើម្បីទប់ទល់សត្រូវការពារសភាវៈល្អមាន
 ហួតទៅដល់រាបពាន់ជំងឺផង ប៉ុន្តែជាធម្មតាគេច្រើននិយាយតែ

១០ គ្រាទេ ដូចជា៖ “ នារាយណ៍ទសាវតារ ”

នារាយណ៍ទសាវតារ (ព្រះនារាយណ៍កាឡាខ្លួន ១០ គ្រា)

ក្នុងក្បួននារាយណ៍ទសាវតារ គេនិយាយថាព្រះនារាយណ៍
 កាឡាខ្លួន ១០ ជំងឺ ក្នុងកិច្ចការពារគម្ពីរវេទ ការពារសាសនា

ព្រហ្មនឹងសកាវៈល្អដោយមានរឿងមួយៗ យកមកបញ្ជាក់ដូចគ្នា
នឹងរឿងជាតកផែកតទុនិយមអចិន្ត្រៃយ៍ ៖

១ - មន្យាវតារ កាឡាជាត្រី (សម្លាប់យក្សហៃគ្រីត
ការពារវេទ)

២ - គ្រូរមាវតារ - ,, - អាណ្តិក (កូរទឹកអម្រិត)

៣ - វិរាមាវតារ - ,, - ជ្រូកព្រៃ (សម្លាប់យក្ស
យកមន្តវេទមកវិញ)

៤ - ធរសិដ្ឋាវតារ - ,, - មនុស្សពាក់កណ្តាលស្បែក
ពាក់កណ្តាល (សម្លាប់យក្សពិរាធ)

៥ - វាមនាវតារ - ,, - ព្រាហ្មណ៍ត្បូ (ត្រីក្រម
ផ្កាញក្រុងពាលី)

៦ - បរសុភមាវតារ - ,, - ព្រាហ្មណ៍កាន់ពូថៅ

៧ - រាមចន្ទាវតារ - ,, - ព្រះរាមចន្ទ (ក្សត្រ
សុរិយវង្សកងរឿងរាមកេរ្តិ៍)

៨ - ក្រឹត្យស្ថាវតារ កាឡាជាស្តេចក្រឹត្យស្ថា (ក្សត្រចន្ទ
វង្សក្នុងរឿងមហា ការតយុទ្ធ)

៩ - តុឡាវតារ - ,, ព្រះពុទ្ធសមណគោតម

១០ - ក្រឹត្យស្ថាវតារ - ,, - ព្រះកំលក (ដែលនឹង
មានក្នុងអនាគតនៅចុងកលយុគនេះ) ។

ទ្រង់ជំពូក (១០ រឿង)

១ - តេមិយជាតក កសាងបំពេញទេកម្មបារមី (គឺ
ការចាកចេញឲ្យផ្គុំស្រឡះពីកាមសៅហ្មង)

២ - ជនតជាតក កសាងបំពេញវិរយបារមី (គឺការ
កាន់ខ្ជាប់នូវសេចក្តីព្យាយាម)

៣ - សុវណ្ណសាមជាតក កសាងបំពេញមេត្តា
បារមី (គឺការរាប់អានសព្វសត្វត្រាស់រើសអើង)

៤ - ខេមិពជជាតក កសាងបំពេញអធិដ្ឋានបារមី
(គឺការទទួលសរកឲ្យយើងញាការពិត)

៥- មហោសថជាតក កសាងបំពេញបញ្ចាបារមី
(គីការធ្វើឲ្យចេះដឹងមានបញ្ចានីន រកសេចក្តីពិតកង
លោក . . .) ។

៦- ភូមិទត្តជាតក កសាងបំពេញសីលបារមី (គីការ
រក្សាប្តូរតម្កល់ឲ្យបាននឹងនូវសុទ្ធល្អដល់កាយវាចា
ចិត្ត . . .) ។

៧- ចន្ទកុមារជាតក កសាងខន្តិបារមី (គីការរក្សា
សេចក្តីអត់ធនអំណាចឲ្យខ្លាំងមាំមួន) ។

៨- វារទជាតក កសាងបំពេញទុបេក្ខាបារមី (គី
តាំងចិត្តជាកណ្តាលព្រងើយកន្តើយ ចំពោះសភាវៈ
តាំងអស់) ។

៩- វិជ្ជរជាតក កសាងបំពេញសច្ចៈបារមី (គីការ
កាន់ឲ្យខាប់ខ្លួននូវពាក្យសំដីពិតប្រាកដ) ។

១០- វេស្សន្តរជាតក កសាងបំពេញទានបារមី (គី

ការលះបង់ទ្រព្យសម្បត្តិ ជាតំណាងដល់អ្នកទាំងឡាយ

គ្មានវិសម្បទ) ។

ដើម្បីបានគ្រាសជាព្រះសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ គ្រប់ពុទ្ធចក្ខុ

ទាំងឡាយ (ពុទ្ធិវ) ត្រូវតែកសាងឲ្យបានបារមីទាំងនេះ ហេតុ

នេះហើយ បានជាយើងឃើញនៅក្នុងចលនាអក្សរសាស្ត្រពុទ្ធ

និយមខ្មែរយើង មានជាតកជាច្រើនអនេកដែលនិទានអំពីដំណើរ

ព្រះពោធិសត្វទ្រង់យោនយកកំណើតជាសភាវៈផ្សេងៗ ដើម្បី

កសាងសន្សំឲ្យបានបារមីទាំង ១០ នេះ តែព្រោះបារមីនីមួយៗ

មានចែកចេញជា ៣ ថ្នាក់ទៅទៀត គឺថ្នាក់ធម្មតាមួយ ថ្នាក់

កណ្តាលមួយ និងថ្នាក់ខ្ពស់មួយទៀត . . . ។ល។

សូមរង់ចាំអាន នឹងមានផ្សាយនៅពេលជិតនេះ

ពិសោធន៍ នឹងកលល្បិច និត្តន៍ប្រធាន ;

ចរិយា, ភាសិតនិងទូទៅ

ដោយ ហ៊ុន - តឹមសៀ

តម្លៃ ២០១,០០